

Maš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2.

LETO XIII./STEVILKA 21

CELOVEC, DNE 25. MAJA 1961

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

CENA 2.— SILINGA

Denkschrift der Kärntner Slowenen zur Volkszählung 1961

Der Rat der Kärntner Slowenen und der Zentralverband slowenischer Organisationen übersandten dem Bundesminister für Inneres Josef Ařriřch, dem Bundesminister für Auswärtige Angelegenheiten Dr. Bruno Kreisky, und dem Landeshauptmann von Kärnten Ferdinand Wedenig eine Denkschrift zur Volkszählung 1961, deren grundsätzlichen Teil wir nachstehend veröffentlichen:

»Die Geschichte der Volkszählungen in unserer Republik, soweit sie die Kärntner Slowenen betreffen, insbesondere die Volkszählung 1951 und die Vorfälle anlässlich dieser, sowie schließlich die unterschiedlichen Kriterien bei der Volkszählung 1961 und ihre Methodologie, die in der Kärntner Öffentlichkeit ihren Ausdruck fand, veranlassen die beiden unterzeichneten Zentralorganisationen der Kärntner Slowenen zu dieser Denkschrift an die Bundesregierung.

Wenn auch das Bundesministerium für Inneres bei der Volkszählung 1961 in seiner Verordnung (BGBl. Nr. 29/60) in der Spalte 14 der Haushaltsliste unter dem Begriff »Umgangssprache« noch »Sprache, die im Umgang mit den Familienangehörigen gesprochen wird« gesetzt hat und damit den Begriff »Umgangssprache« als »Sprache, die im Umgang mit den Familienangehörigen gesprochen wird«, interpretierte, hat die Tatsache, daß die Definition nicht, wie im ursprünglichen Entwurf vorgesehen, in den Erläuterungen zur Spalte 14, sondern in der Spalte 14 der Haushaltsliste selbst erfolgte, doch gewisse Zweifel offen gelassen, da darunter auch eine Doppelfragestellung verstanden werden konnte, was sich logischerweise nur bei der Bevölkerung, die im täglichen Leben zwei Sprachen zu gebrauchen gezwungen ist, irgendwie auswirkte.

Ebenso war die von Beamten des statistischen Zentralamtes vor den Vertretern der mit der Durchführung betrauten Gemeinden anlässlich der Besprechung auf der BH. Klagenfurt und Villach erwähnte Möglichkeit, daß auch das sogenannte »Windische« als Sprache angegeben werden kann, nicht gerade dazu angetan, bei der Volkszählung 1961 die tatsächlichen Sprachenverhältnisse in Kärnten zu ermitteln. Trotzdem hätten eine tolerante Durchführung der Volkszählung und objektive Ermittlung der Sprachenverhältnisse zweifelsohne zur notwendigen Befriedung im Lande beigetragen.

Die tatsächliche Durchführung der Volkszählung in Unterkärnten, insbesondere soweit sie die Ausfüllung der Spalte 14 der Haushaltsliste betrifft, steht jedoch im krassen Gegensatz zu oben erwähnten Auslegung des Begriffes »Umgangssprache« durch das Bundesministerium für Inneres und zur Feststellung des Landeshauptmannes im Schreiben vom 21. 3. 1961 an den Rat der Kärntner Slowenen, daß »entsprechend Vorkehrung getroffen worden ist, daß sich die Zählkommissäre jeder wie immer gearteten Beeinflussung der Bevölkerung strengstens zu enthalten haben«.

Die deutschnationalen Kreise im Lande haben die nach dem Gesetz rein statistischen Zwecken dienende Feststellung mit ihrer Ermittlung auch der sprachlichen Verhältnisse sogar zu einer eminent politischen Frage gemacht.

So erschien vor der Volkszählung im Kommissionsverlag der Buchhandlung Carinthia in Klagenfurt eine vom pseudonymen Schreiber Hermagoras Schriber verfaßte Broschüre »Minderheit ohne Maske« mit dem Untertitel »Zur Sprachenfrage in Kärnten«.

In dieser werden die Begriffe »slowenische Sprache« und »slowenischer Staat« im

Gegensatz zu Österreich identifiziert. Die Slowenen werden allgemein und insgesamt zu Irredentisten gestempelt. So wird abschließend darin sogar behauptet (Seite 54): »Die Sprachenfrage in Kärnten hat ihrem Wesen nach mit Deutsch oder Slowenisch selbst wenig zu tun, sondern ist eine vorwiegend politische Frage: ob Südkärnten weiterhin zu Kärnten und zum freien Westen gehören oder in Zukunft ein drittes Mal in Gefahr kommen soll, als »Slowenisch-Kärnten« zum Balkan geschlagen zu werden. Deshalb gibt es in dieser Frage kein Zurück.«

Dieselbe Unterschiebung einer staatspolitischen Unzuverlässigkeit der Slowenen enthalten auch die vom »Kärntner Heimatdienst« und vom »Bund der heimattreuen Südkärntner« herausgegebenen und in allen Ortschaften Unterkärntens vor der Volkszählung verbreiteten Flugzettel, die wir in der Anlage beifügen. Darin wird der Bevölkerung eingeschärft, nur »deutsch« oder »windisch« als Umgangssprache anzugeben und weiters behauptet, daß nur diese Art der Angabe die Freiheit der Heimat sichert.

Dadurch wurden in der Öffentlichkeit die Voraussetzungen für eine völlige Verwirrung des tatsächlichen Sprachenbildes in Unterkärnten durch die Volkszählung 1961 geschaffen.

Die Tatsache, daß im Gegensatz zu § 3 der Anleitung zur Volkszählung (Kärntner Gemeindeblatt 195, Nr. 2), die als übliche Methode die selbständige Ausfüllung der Volkszählungsdrucksorten vorsieht, die nur

als Ausnahme gekennzeichnete Methode mittels amtlicher Zählkommissäre im ganzen Kärntner Unterland fast ausnahmslos angewendet wurde, ist an und für sich diskriminierend, da damit die ganze Bevölkerung als unverläßlich oder zumindest als unfähig, die Ausfüllung der Drucksorten vorzunehmen, angesehen wird.«

In der Denkschrift der Kärntner Slowenen wird dann erwähnt, daß die beiden unterzeichneten Organisationen aus zahlreichen Gemeinden, die auch von Slowenen besiedelt sind, Mitteilungen über gesetzwidrige und unkorrekte Vorfälle anlässlich der Durchführung der Volkszählung 1961 erhalten haben, die in der Denkschrift einzeln angeführt werden.

Abschließend stellen der Rat der Kärntner Slowenen und der Zentralverband slowenischer Organisationen in Kärnten fest, daß die Volkszählung auf Grund solcher gesetzwidriger und unkorrekter Vorkommnisse die Sprachenverhältnisse im Lande unrichtig und verzerrt wiedergibt. Diese Zahlen können daher nicht zur Grundlage für wie immer geartete Minderheitenschutzregelungen dienen. Dies umso weniger, weil das Bundesministerium für Inneres auf eine Eingabe der beiden slowenischen Organisationen vom 16. Februar 1961 mit Schreiben vom 10. 3. 1961, Zl. 183.038-12 A/61 versichert hat, daß die Volkszählung 1961 nach der Verlautbarung des Bundesministeriums für Inneres in der »Wiener Zeitung« vom 15. 2. 1961 mit der Fragestellung nach der Umgangssprache mit einer amtlichen Minderheitenfeststellung in keinem Zusammenhang steht.

Die Art der Durchführung der Volkszählung insbesondere hinsichtlich der Sprachenermittlung hat neuerdings bestätigt, daß unter den gegebenen Umständen eine wahrheitsgetreue Minderheitenfeststellung undurchführbar ist. Die geschilderten, von den beiden unterzeichneten Organisationen auf ihre Wahrheit überprüften Vorkommnisse beweisen obendrein die erdrückende engnationale Psychose in Kärnten.

Ob rojstvu nove socialne okrožnice

Za obletnico velikih socialnih okrožnic, o katerih je bilo poročano že v zadnji številki našega časopisa, se je za to priliko zbralo v cerkvi sv. Petra in na trgu pred cerkvijo nad 100 tisoč zastopnikov krščanskega delavstva iz 50 dežel. Pred cerkvijo sv. Petra je bil postavljen velik oder s papeževim tronom. Poleg pa so bili prostori za kardinale, katerih se je udeležilo slovenosti kar 18, za diplomatski zbor in predstavnike civilnih in sindikalnih udruženj.

Velikanski sprevod, ki se je začel pri mogočnem koloseju, je bil sestavljen zelo raznoliko: mladinske skupine, godbe, skupine zastav, folkloristične skupine, skupine z velikimi napismi v raznih jezikih o delavskih pravicah, nato zopet alegorični vozovi in skupine v raznih delavskih in narodnih nošah. Vsa ta velikanska pisana množica se je končno zljala na trg sv. Petra in tam pričakovala med petjem in molitvijo svetega očeta Janeza XXIII.

Okoli šeste ure zvečer je nagovoril sveti oče neizmerno množico z daljšim govorom, katerega so prenašale neštete radijske in televizijske postaje v širni svet. Njegov glas je razločno odmeval po velikem trgu in je naznanjal: »Tukaj vas je zbral spomin velikega papeža in nekega pisma, ki predstavlja novo pomlad svete Cerkve...« To pismo je socialna okrožnica »Rerum novarum« papeža Leona XIII. pred sedemdesetimi leti.

V govoru je papež naznanil, da je tudi on za to priliko pripravil novo pismo-okrožnico, ki prav tako govori o vprašanih živ-

ljenja človeške družbe v današnjih časih in razmerah. Toda te enciklike še ne more objaviti v celoti, ker hoče, da bi naj izšla v več jezikih, da bi tako vsi verniki vesoljne Cerkve prejeli ta dar Cerkve istočasno; zato se je priprava okrožnice nekoliko zakasnila.

V govoru je sv. oče nadalje govoril o vsebini enciklike, ki je razdeljena v štiri poglavja. V prvem spominja pismo na osnovne nauke krščanske sociologije, o katerih so izčrpno govorile že okrožnice Leona XIII. in Pija XI. oz. Pija XII. Toda v najnovejši dobi se je človeška družba globoko preoblikovala in nastalo je mnogo novih socialnih problemov, ki kličejo po novih in jasnih smernicah cerkvenega učiteljstva.

V drugem poglavju govori okrožnica o odnosih privatne iniciative in javne oblasti na gospodarskem področju. Ponovno je treba v novih razmerah opredeliti vprašanja zaslužka, kapitala in privatne lastnine.

V tretjem poglavju razpravlja papež o najnujnejših problemih socialnega življenja v današnjih časih. Med temi je »predvsem vprašanje poljedelstva, ki grozi pripeljati velike plasti ljudstva v obupno stanje«, kot se sv. oče sam izraža. Družba mora zato čimprej rešiti težko vprašanje ravnovesja med posameznimi panogami gospodarjenja; k temu daje enciklika tudi dragocena navodila. Istočasno kaže okrožnica tudi na razmere v svetu kot celoti, kjer prav tako vlada silno nesorazmerje: blaginja v visoko razvitih deželah in lako-

Pogajanja z dr. Kreiskym

Ker smo zaključili naš list kot običajno že v sredo, bomo poročali o izidih pogajanj o južnotirolskem vprašanju in predvidenih razgovorih dr. Kreiskega s predstavniki koroških Slovencev v prihodnji številki.

Uredništvo

Razpis Deželnega šolskega sveta za Koroško

V območju Deželnega šolskega sveta za Koroško je razpisano po členu 32, odstavek 1 manjšinskega šolskega zakona BGBl št. 101/1959, mesto okrajnega šolskega nadzornika za nadzorovanje ljudskih in glavnih šol s slovenskim učnim jezikom, nadzorovanje slovenskega pouka na dvojezičnih šolah (ljudskošolski razredi, ljudskošolski oddelki) in šolah s slovenskimi glavnološkimi razredi ter oddelki kakor tudi za nadzorovanje prostovoljnega pouka slovenščine na osnovnih in glavnih šolah.

Za zasedbo tega mesta pridejo v poštev samo učitelji, ki imajo usposobljenostni izpit za pouk slovenskega in nemškega učnega jezika na ljudskih in glavnih šolah in so se že udeleževali na ljudskošolskem področju.

Prošnje je treba uradnim potom oddati najkasneje do 31. maja pri deželnem šolskem svetu v Celovcu. Prošnji je treba dati lastnoročno napisan življenjepis.

ta v zaostalih predelih zemlje. Tudi to vprašanje mora nujno družba rešiti.

V četrtem poglavju ugotavlja sv. oče razveseljivo dejstvo vedno složnejšega sožitja med narodi. V luči razodetja bo študij narave in njenih skrivnosti človeško družbo vedno bolj dvigal do dostojanstva, katerega ji je dal Stvarnik. To bo tvorilo najtrdnjše osnove za življenje po socialni pravičnosti in v ljubezenskem občestvu narodov.

Kot je bilo napovedano, so se teh slovenosti udeležili tudi avstrijski delavci. Prav tako so imeli zlasti nemški in švicarski delavci močna zastopstva. Ti so pripravili za to priliko tudi razne bogate darove za sv. očeta, a zaradi previsoke carine jih ni bilo mogoče prenesti čez mejo; zato so poslali ti delavci sv. očetu okrog 12 milijonov lir v dobre namene.

To edinstveno delavsko manifestacijo, kakršne do sedaj Rim še ni doživel, je pripravilo in vodilo mednarodno združenje krščanskega delavskega gibanja (Fimoc) ter italijansko delavsko združenje (ACLI).

Minister Segni v Celovcu

V torek popoldne je prispel v Celovec italijanski zunanji minister Segni s svojim spremstvom. Na letališču ga je sprejel deželni glavar Wedenig v imenu avstrijskega zunanjega ministra dr. Kreiskega. Pri sprejemu so bili tudi navzoči podglavar Kraßnig, italijanski konzul iz Celovca in predstavniki varnostnih organov.

V pozdravu je glavar Wedenig izrekel italijanskim gostom dobrodošlico v imenu zunanjega ministrstva in v svojem imenu ter izrazil upanje, da bodo na koroških tleh ta pogajanja rodila obilo uspehov. Italijanski zunanji minister se je zahvalil za prisrčno dobrodošlico in prav tako izrazil upanje, da bodo pogajanja, ki se bodo vršila na osnovi priporočil ZN, čim bolj napredovala. Italijanska delegacija stanuje v Moser-hotelu.

Avstrijsko delegacijo vodi avstrijski zunanji minister dr. Kreisky. Pogajanja se vršijo v deželnem dvorcu v Celovcu.

Politični teden

Po svetu . . .

Politično življenje v letošnji pomladi je precej podobno nestanovitnemu vremenu pomladanskih mesecev. Lepše, slabše, spremenljivo se stalno menjuje. Tudi težki oblaki se od časa do časa zberejo na obzorju in grozi že kar huda nevihta; pa potegne ugodnejši veter in neurje je mimo . . .

Prav tako je na politični svetovni pozornici. V letošnji pomladi zaznamuje politika neštevilne izbruhe uporov, revolucij, državnih udarov in državljanskih vojn. Kar vrstijo se: Kongo, Kuba, Laos, Algerija, Koreja. Komaj na enem nevarnem žarišču nekoliko pogasijo grozečo iskro, ki bi mogla zaneti svetovni požar, že se nenadoma vžge drugje in politični ognjegasci imajo zares težko in za živce silno utrudljivo delo.

V Laosu kažejo dobro voljo

Minuli teden je prešel predvsem v znamenju političnega zatišja in prizadevanja za zeleno mizo. Konferenca v Ženevi je še kar ugodno začela po začetnih težavah svoje delo; kakih posebnih uspehov še sicer ne morejo zaznamovati, vendar je že to veliko, da se niso ob začetku brez uspeha razšli. Menda imajo trenutno tudi komunisti interes, da iz Laosa naredijo Avstriji podobno nevtralno državo, ki naj tvori blazino med dvema silnima blokoma. Pri teh pogajanjih je prevladovalo prepričanje, da ne sme priti do rešitve po vzoru Koreje ali Vietnama, kjer so deželo kratkoma razdelili v dva dela. S tem predlogom so predvsem Angleži pridobili mnogo somišljenikov med nevtralnimi in tudi med vzhodnimi zastopniki. Amerikanci se pa seveda upravičeno boje, da bi taka enotna koalicijska vlada bila le prehodna, nakar bi se nekega dne zgodilo, kar se je zgodilo po letu 1945. v mnogih državah, kjer so demokrati sedeli v vladi skupno s komunisti. Tako je upanje, da bo z ženevske konferenco državljanska vojna v tem delu Azije končana ali vsaj za nekaj časa odgojena.

Tudi za Alžirce je upanje veliko

V teh dneh je še ena važna konferenca in sicer prav tako v Švici ob ženevskem jezeru. To so francosko-alžirska pogajanja, v mestecu Evianu, katera so že bila večkrat odložena, kar že samo kaže, da bo treba tamkaj trije zelo trde orehe. Vest o začetku teh pogajanj so sprejeli z velikim zadovoljstvom ne le francoski krogi, ki se radi alžirske tragedije kar nič ne čutijo trdno na svojih stolčkih, kot je pokazal zadnji vojaški upor; pa tudi alžirska začasna vlada, kateri je grozilo, da ji uporniški francoski generali uničijo vse sadove dolgoletne vojne, če bi se jim bil upor posrečil. Tako je zadnji upor bila koristna šola za vse, da ni več odlašati s pogajanjem. General De Gaulle in zmerni francoski krogi so se že vdali v dejstvo neodvisne Algerije. To je De Gaulle jasno povedal v svojem zadnjem govoru, v katerem pa je tudi naznanil, da se bo Francija pogajala z vsemi alžirskimi strujami.

Alžirska delegacija je ob odhodu iz Tunisa izjavila, da »hočemo izpričati konstruktivnega duha, ne da bi žrtvovali kake koristi lastnega ljudstva. V Evianu bomo stopili v prelomno fazo našega boja in naše zgodovine.« To se torej pravi, da so tudi Alžirci resno pripravljeni storiti vse, da bodo pogajanja uspela. Prepričali so se ob energičnem nastopu De Gaulle proti skrajnejšem v Algeriji, da Francija tudi resno misli to težko vprašanje rešiti. Uvideli so tudi, da ne kaže ta pogajanja zavlačevati, kajti ob morebitnem odhodu De Gaulle iz politične pozornice v Franciji ni moža, ki bi kot De Gaulle mogel Alžircem dati samostojnost; le on ima za to potrebno moč, vpliv in pogum.

Kot vsaka taka konferenca, ima tudi sestanek v Evianu svoje začetne težave. Francoska vlada je proglasila enostransko vojaško premirje, kar pa so Alžirci zavrnil in označili kot zgolj propagandno potezo Francije.

Generali se upirajo na Koreji

Tudi na Daljnem vzhodu — na Koreji še ni pravega miru. Dočim iz severnega dela dežele, ki je pod komunistično oblastjo, ne prihajajo nikaka poročila, ker tam je oblast v trdnih rokah in bi bil vsak upor

v krvi zatrt s pomočjo kitajskih ali sovjetskih tankov, pa v južnem delu dežele, kjer je demokratična vladavina, še vedno podtalno vre. V malo več kot enem letu je tu prišlo že drugič do notranjih nemirov. Prav zadnji teden je radijska postaja v glavnem mestu Seoulu javila v svet, da je bil v Južni Koreji izvršen državni udar. Vojaški revolucionarni odbor pod poveljstvom generala Čang Do Jounga je prevzel oblast in napovedal, da bo poostiril protikomunistično borbo v deželi in da se bo še bolj naslonil na Združene narode. Ministrskega predsednika Čang Miona so prvotno zaprli, a pozneje je sam napovedal odstop svoje vlade. Šele po nekaj dneh so Zapadne države z ZDA vred priznale novo vlado, ki je sicer kmalu normalizirala življenje v deželi, toda število aretiranih

. . . in pri nas v Avstriji

Dunaj druga Ženeva

Avstrija postaja vedno bolj druga Švica; vsaj v zunanje-političnem oziru. Njena nevtralnost dobiva v današnji blokovski mednarodni politiki še poseben pomen. Čeprav ona po svoji družabni ureditvi spada k Zapadu, ima kljub temu zelo dobre odnose s Sovjetsko zvezo, kar se je že mnogokrat pokazalo. Včasih skoro ni mogoče razumeti, s kakšno prizanesljivostjo spregledujejo Sovjeti Avstriji njeno protikomunistično zadržanje. Očitno jim avstrijska nevtralnost mnogo pomeni.

Veliki politiki radi izbirajo nevtralne države za svoje medsebojne sestanke. Tako je avstrijski Dunaj postal že nekaka druga Ženeva in ima že več mednarodnih ustanov na Dunaju svoj sedež. Zato je ob napovedi ameriške vlade, da se misli predsednik Kennedy sestati nekje v Evropi s predsednikom Hruščevom, bil na prvem mestu Dunaj imenovan za primeren kraj tega vrhunskega sestanka. Na ta predlog sta pristala oba predsednika.

Na Dunaju se pripravljajo na obisk

Tako se Dunaj skrbno pripravlja na veliko čast, ko bo mogel nuditi gostoljublje dvema najmočnejšima gospodarjema sveta v današnjem času. Nekdanje cesarske palače so prav primerne za take sestanke, vendar pa nastaja vprašanje, kam bodo spravili neštete častnike, ki bodo iz vseh delov sveta prihitali za to priliko na Dunaj. Tudi za varnost mogočih gostov bo treba poskrbeti, kar dela precejšnje skrbi in preglavice varnostnim organom. V ta namen so že prišli na Dunaj šefi policij obeh predstavnikov, da vse potrebno pravočasno ukrenejo.

Sestanek Kennedy-Hruščev se bo vršil 3. in 4. jun. Še prej pa bo predsednik Kennedy obiskal Pariz in morda se bo tudi sestel z angleškim predsednikom Macmillanom. S seboj ne bo imel velikega spremstva in prav tako tudi Hruščev ne. Sestanek bi naj veljal predvsem zato, da se osebo med seboj spoznata. Ameriški krogi sodijo, da se bo predsednik Kennedy pogovarjal s predsednikom Hruščevom neuradno o vrsti problemov hladne vojne in o prepovedi poskusov z atomskimi orožji. Zato ne bo nobenih formalnih pogajanj in ne bodo sklepali kakšnih posebnih sporazumov. Ta sestanek bi naj le pripomogel do osebnega medsebojnega spoznanja, ki bi v bodoče moglo kaj doprinesti k lažjemu medsebojnemu razumevanju pri reševanju mednarodnih problemov. Tokratni Kennedyjev

Marksovo mnenje o Slovencih

Karl Maks in Friedrich Engels sta očeta marksizma, to je socialističnega in komunističnega nauka o človeški družbi in njenem razvoju. Živela sta v prejšnjem stoletju, baš v začetku narodnega preporoda Slovencev in drugih slovanskih narodov. Oba sta zrastle v nemškem jezikovnem in kulturnem območju. Ustrezni so zato bili tudi njihovi nazori:

» . . . te umirajoče narodnosti, kakor Čehi, Korošci (mišljeni so Slovenci, op. ur.), Dalmatinci in drugi, so skušale splošno zmedo leta 1848 izkoristiti za to, da bi svoj politični »status quo« iz leta Gospodovega 800 zopet obnovile . . . (To so) nacionalne ambicije panslovanskih sanjačev, ki se jim je posrečilo razgibati del češkega naroda in del Južnih Slovanov. Ali pa lahko pričakujemo, da bo šla zgodovina tisoč let nazaj na

gre že v tisoče. Nova vlada je izdala ukrep, s katerim prepoveduje vsa politična društva.

Tretji blok se povezuje

V svetovnem merjenju političnih sil dobivata dva dosedanja rivala: Amerika in Sovjetska zveza še tretjega, ki se imenuje blok nevtralnih držav. Da se ta blok vedno bolj jača predvsem z osamosvojitvijo afriških držav, se najlepše vidi pri zasedanjih Združenih narodov. Vodilna mesta tega tretjega bloka imajo Združene arabske države, Indija in Jugoslavija. Da bi se vse nevtralne države tesneje med seboj povežale in zasledovale enotne politične cilje, je predsednik ZAR Abdel Nasser predlagal svojim prijateljem posebno »konferenco izvenblokovskih držav«. Ta predlog je nalezl na ugodna tolmačenja zlasti pri afriških državah in so svojo udeležbo na konferenci že prijavile. Računajo, da se bo teh razgovorov udeležilo nad trideset držav.

sestaneke spada v vrsto sestankov z različnimi državnimi in političnimi voditelji. Ameriški predsednik se hoče tako ob začetku svojega vladanja osebno spoznati z ljudmi, s katerimi bo imeli posla. Napovedano je zato, da se bo Kennedy v bližnji bodočnosti sestel tudi z Nasserjem in z Nehrujem.

Skrbi finančnega ministra

Zdi se, da je avstrijsko državno gospodarjenje vedno bolj v škripcih, saj so morali najeti posojilo, da so mogli uradnike izplačati. Na Dunaj kar roma zahteve po povzvišanju plač od uradnikov, nato od delavstva in zopet od upokojencev; pa tudi kmetje se vedno glasneje oglašajo, da morajo prav oni nositi najtežje breme in posledice porasta cen in plač. Zaenkrat je obljubljen uradnikom, da jim bodo s 1. julijem povišali plače za 4 odst., ostalih 5 odst. poviška pa bodo začeli izplačevati z novim letom. S tem so nekoliko potolažili uradništvo, ki že nekaj časa grozi s stavko. Pa tudi otroške doklade mislijo povišati za celih 20 odst. s 1. julijem. Seveda bo ta izdatek precej izpraznil državne blagajne. Da bi pa dobili kritje za velik državni deficit, napoveduje novi finančni minister dr. Klaus, da bo treba še razpisati prodajo novih akcij in še bolj štediti. Precej vzemirjenja je povzročila tudi njegova zahteva, da bodo v bodoče morala tudi poddržavljena podjetja, katera v glavnem upravljajo socialisti, plačevati državi enake davke kot privatna podjetja.

Eichmannovi zločini v Jugoslaviji

Na procesu množičnega morilca Eichmanna so med drugimi številnimi dokazi strahotnih zločinov tudi grozodejstva proti srbskim in hrvaškim Židom za časa nacistične okupacije. V Sloveniji teh židovskih preganjanj ni bilo, ker tam Židje radi domačega združništva niso mogli uspešno razvijati svojega delovanja. Med Srbi je bilo kakih 10 tisoč Židov. Ko so prišli nacisti v Srbijo, so jih polovili. Te je doletela usodna izrojavka iz Berlina: »Hitra in drakonična likvidacija srbskih Židov je najnujnejša in najsmotnejša zapoved časa.« To navodilo je potem Eichmann dal izvršiti in tako je bilo pobitih okoli 8 tisoč srbskih Židov.

Neka druga priča pa je povedala, da je bilo od hrvaških Židov, katerih je bilo največ v Zagrebu, pobitih nad petdeset tisoč. Preganjanje Židov v Jugoslaviji se je začelo takoj leta 1941. Nositi so morali rumene zvezde kot vidno znamenje židovstva.

ljubo nekaterim sušičnim narodnim teflesom, ki so povsod na ozemlju, kjer prebivajo, izpremešana in obdana od Nemcev in od pradavnih časov za civilizacijske smotre niso imela drugega jezika kot nemškega ter so brez najelementarnejših pogojev za nacionalno življenje: večje številnosti in strnjenege ozemlja? (Marks-Engels, Revolucija in kontrarevolucija v Nemčiji, Ljubljana 1955, str. 101.)

Sto let je minilo in Marksa in Engelsa, ustanoviteljev »mednarodnega socializma«, ki sta sanjarila v pangermanskem duhu, govorila pa v velenemškem jeziku, že davno ni več; prav tako ne nacionalno-socialističnega pangermanskega rajha. Vse so pa preživeli — »sušični« narodi, ker se je izkazalo, da so bolj zdravi kot bolestni revolucionarji . . .

SLOVENC

doma in po svetu

Slovenska književnost v italijanskem leksikonu

Pri založbi Mondadori v Milanu, eni največjih italijanskih založniških podjetij, je pred kratkim začel izhajati leksikon svetovne književnosti z naslovom »Dizionario Universale della Letteratura Contemporanea«, ki bo v celoti obsegal štiri zvezke s skupno 4500 stranmi in 2000 slikami. Doslej sta izšla dva zvezka (A—K). V njih je zastopana tudi slovenska književnost. Obdelani so naslednji naši besedni soustvarjalci: Anton Aškerc, Milan Bekar, Božidar Borko, Andrej Budal, France Bevk, Ivan Cankar, Izidor Cankar, Tine Debeljak, Karel Destovnik-Kajuh, Franc Detela, Fran Erjavec, Damir Feigel, Franc S. Finžgar, Fran Govekar, Alojzij Gradnik, Simon Gregorčič, Igo Gruden, Fran Ilešič, Josip Jurčič, Dragotin Kette, Mile Klopčič, France Koblar, Milko Kos, Srečko Kosovel, Juš Kozak, Lojz Kraigher, Miško Kranjec, Bratko Kreft in Etbin Kristan. Omenjen je tudi koroški pisatelj Lovro Kuhar, s pripombo, da bo moč kaj več zvedeti o njem pod geslom Prežihov Voranc, pod tem imenom je namreč objavljval svoja dela. V posebnih sestavkih so obdelane tudi slovenske literarne revije in knjižne založbe; med njimi je omenjena tudi Mohorjeva družba.

Se razume, da nobeno tako delo ni popolno. Tako manjkajo n. pr. pesnik France Balantič in pisatelj Mirko Javornik ter Ciril Kosmač, vendar je to prvi italijanski leksikon z res objektivnim temeljnim prikazom slovenske literature. Krivda za pomanjkljivost pa ne zadene le sestavljalcev leksikona, temveč pomanjkanje ustreznih virov, kajti Slovenski biografski leksikon tako počasi izhaja v Ljubljani, da sproti zastareva, kot pravilno ugotavlja Niko Košir v ljubljanski reviji »Naša sodobnost«. Spričo vsega moramo toliko bolj ceniti delo italijanskih urednikov slavističnega dela Mondadorijevega besednjaka, slavistoma Enricu Damiani in Riccardu Picchiu. Levji delež pri sestavi slovenskega dela slovarja pa je imel, kot nam je znano, v Rimu živeči slovenski častnik dr. Vekoslav Bučar, ki je s tem opravil pomembno kulturno delo.

Slovenska kultura v nemškem leksikonu

Katoliška založba Herder v Friburg i. Breisgau je začela izdajati obsežen leksikon sodobne svetovne literature (Lexikon der Weltliteratur der Gegenwart). Pod zaglavjem »Jugoslavanska književnost« je monakovski univerzitetni profesor Schmaus obdelal tudi slovensko literaturo, ki ji kljub uvrstitvi pod skupnim naslovom — jugoslovanski naslov priznava »poseben narodni značaj«, potem ko je ugotovil, da imajo Slovenci že »seit langem« tudi lasten književni jezik, v razliko od Srbov in Hrvatov, ki uporabljajo od leta 1836 skupni književni jezik. Schmaus je obdelal v obsežnem informativnem članku slovensko književnost v celoti te ugotavlja, da je bil pri Slovincih razvoj v moderno evropsko smer »najbolj enomen in izrazit,« pa tudi hitrejši, kot pri drugih južnoslovanskih narodih.

V posebnih razpravah pa so obdelani pisatelji oz. pesniki Bevk, Bor, Ivan Cankar, Gradnik in Župančič. Izbor posameznih pisateljev je brez dvoma prepričel, posebno ker manjkajo ponajveč katoliški sodobni pisatelji kot Pregelj, Joža Lovrenčič, Stanko Majcen in drugi, o katerih sedaj uradna domovina molči. Prav zato monakovskemu profesorju, ki je pač bil navezan na dosegljive virov, ni moč podtikati slabega namena ali namerne pristranosti. Tembolj bi pa bila naloga slovenskih izobražencev in kulturnih delavcev v sodobnem svetu, da »skrbe za objektivno podobo slovenskega duha v velikem svetu«, ugotavlja v nedavno izšli številki »Meddobji« France Dolinar.

Z dela Slovenskega kulturnega kluba v Trstu

Slovenski kulturni klub v Trstu, ki združuje katoliško usmerjene mlade slovenske razumnike v Trstu (višješolce in akademike) nadaljuje s svojimi že ustaljenimi mesečnimi sestanki.

V okviru programa »Naši gostje« je predaval dr. Guido Botteri, urednik ugledne italijanske revije »Trieste«, ki posveča posebno pozornost tudi slovenskim kulturnim in manjšinskim vprašanjem. Pred časom je — kot smo že omenili v našem listu — dr. Botteri obiskal tudi Koroško in napisal izčrpen sestavek o koroški slovenski manjšini. Na sestanku v Trstu je predaval o sožitju med Slovenci in Italijani. Po predavanju se je razvil razgovor, ki je bil vsestransko pozitiven. Kot poroča »Mladika«, je dr. Botteri pokazal »mnogo zanimanja in tudi zdravega gledanja na ta problem, kot ga drugod v italijanski javnosti ni moč najti.« Domenili so se, da bo še prišel v klub.

Prof. dr. Jože Velikonja, nekdanji profesor na slovenskih srednjih šolah v Trstu, ki sedaj poučuje na neki ameriški univerzi, je nanizal svoje vtise o življenju v Združenih državah.

Dr. Matej Poštovan pa je v zgoščeni razpravi razčlenil razmerje med Cerkvijo in državo. Postavil je s stvarnimi argumenti jasne mejnike, ki jih danes tako pogosto ponekod podirajo.

Šport in kmečka mladina

Ko so pred 55 leti začeli ustanavljati orlovska telovadna društva po slovenskih farah, smo pogostokrat slišali godrnjanje tedanjih starih očancev radi te »novotarije« in marsikatera podeželska mamica je tamala rekoč: »Kaj more le to dobrega prinesiti?« Niso se mogli sprijazniti z dejstvom, da so tudi kmečkemu fantu in dekletu potrebne telesne vaje, kajti po njihovem mnenju se podeželska mladina že dovolj razgiblje pri svojem kmečkem delu. Deloma je to res in če pomislimo, da se ravno podeželsko ljudstvo toliko giblje na soncu in svežem zraku (kakor nihče drugi, potem se ne smemo čuditi, da še dandanes naletimo na ljudi, ki zatrjujejo da so kmečki mladini telesne vaje (tudi izdih) in pravilno gojena telovadba in šport), nepotrebne. Pri tem se običajno sklicujejo na to, da tudi tedaj, ko so bili oni mladi, ni bilo športa in so bili kljub temu zdravi in močni ter so tudi brez telovadbe živeli itd., itd. Polno je bilo in je še izgovorov in marsikomu še to ni všeč, da se kmečka mladina vadi v petju in se udeležuje pri igrah na odru.

Današnja doba namreč zahteva celega človeka, torej fanta in dekleta, ki bosta duševno in telesno vzgojena. Za to so nam najboljši dokaz stari Grki, ki so že pred 2500 leti dali svoji mladini resnično in življenjsko kulturno podlago: zdravje duha in zdravje telesa. Dokler so bile pri njih olimpijske igre praznik grške kulture, je grški narod šel proti višku svoje slave. Ko so se pa olimpijske igre spremenile v cirkuške predstave, je sledil propad.

Neverjetno velik napredek na vseh področjih človeškega udejstvovanja zaznamujemo v zadnjih petdesetih letih. Sporedno s tem napredkom je šel tudi šport, telovadba, telesna kultura vobče. Se pravi z drugimi besedami: telesne vaje so se v zadnjih desetletjih tako spopolnile, toliko prilagodile današnjemu človeku, da smelo rečemo, da ga ni poklicala o katerem bi lahko trdili, da zanj te vrste udejstvovanje ne bi bilo potrebno. Delavec v tovarni potrebuje dosti svežega zraka in sonca. On bo torej izbral tak šport, ki se izvaja pod milim nebom, v prosti naravi. Kmečki fant se bo posvetil predvsem oni panogi telesnih vaj, ki so potrebne za prožnost, svežost in hitrost. Na pravilno dihanje mora vsak športnik polagati posebno pozornost. Ker izvajamo telesne vaje tudi radi razvedrila, zato imamo v svojem programu razne igre (v glavnem z žogo), pri katerih je dovolj veselja in zabave.

Spričo velikega napredka v vseh panogah, ne smemo prezreti kmečkega stanu, ki je bil morda največ deležen blagodejnosti, ki mu jo je prinesla današnja tehnika. Delo, ki sta ga morala prej z velikim trudom opravljati žival in človek, ga sedaj opravi traktor in to igraje. Razni pridelki in drug material prevažajo z motornimi vozili, ljudje, ki so prej pešali, se vozijo z busi; izredno veliko jih je (tudi kmeč-

kih), ki imajo svoje avtomobile, mopede ali pa vsaj bicikle, da je pešec že prava redkost na cesti. To smo imeli priliko opaziti svoječasnno samo v Ameriki, sedaj po drugi svetovni vojni in zlasti v zadnjih letih se pa pojavlja ista slika tudi tu v Evropi. Tak način življenja pripelje mladino v komodnost, če ne skrbi dovolj za svoje telesno gibanje.

Mehkužnost je prva posledica take komoditete, kateri sledijo še drugi, za mladino skrajno nevarni pojavi. Kam pripelje taka brezbriznost mladino, imamo priliko doživljati ravno v zadnjih letih. Amerika je menda prva dežela, kjer so na najmerodajnejših mestih ugotovili to neugodno stanje današnje mladine. Toda sedanji predsednik USA Kennedy je posegel energično vmes in izdal potrebne ukrepe, da se napravi takemu stanju konec in to potom športa in telovadbe, ki naj zboljšata telesno zmogljivost ameriške mladine.

Ker je v kmetijstvu takorekoč vse motorizirano, je delo današnjih kmečkih fantov in deklet veliko lažje (kakor nekdanji imajo zato tudi več možnosti posvetiti se svojemu zdravju. Je pa to danes tudi bolj potrebno. Zavedati se namreč moramo, da imam osamo eno življenje na tem svetu in, če izgubimo zdravje, nam vse imetje in vse bogastvo nič ne pomagata. Tako kakor se sedaj fantje in dekleta udeležujejo pri farnih društvi, pevskih zborih in dramat-

skih skupinah, prav tako bi bilo potrebno, da nekaj ur na teden posvetijo svojemu zdravju ob športu in telovadbi.

Za to ne potrebujejo nobenih stadionov ali dragih telovadnic. Za izvajanje gimnastike in talne telovadbe je dobra vsaka čista soba (kjer imajo sedaj igre) ali majhen kos zemljišča, kjer lahko izvajajo tudi lepo in koristno igro (za oba spola) z žogo: odbojko (»volleybal«). Na takem prostoru tudi lahko skačejo v višino in daljavo, na poljskih poteh pa morejo tekati v poletnem času. Naj bi se po možnosti vsi kopali in plavali, pozimi naj bi se jih čim več smučalo in drsalo. Kjer bi se pojavilo nekaj fantov, ki bi imeli veselje do moderne orodne telovadbe, bi vpeljali še to, saj je znano, da je po svetu največ kmečke in delavske mladine, ki se bavi s to panogo telesnih vaj.

Proč torej z zastarelim mnenjem, da za kmečko mladino ni šport in telovadba! Ven iz gostiln na zelene trate, v prijetno hladne vode poletni in bele poljane pozimi in zadovoljni, pa tudi zdravi boste. Tudi kmečka dekleta naj gojijo primerne telesne vaje, zlasti dekliško gimnastiko in igre z žogo (odbojka, namizni tenis) ter plavanje. Na ta način se bomo z uspehom branili bolnic in tudi mehkužnost se ne bo mogla vtihotapiti v naše vrste.

Ivo Kermavner

Kravji problemi v Indiji

Pred nekaj tedni je v neki hiralnici za krave v indijskem Pundjabu zaradi lakote poginilo 200 starih krav.

V Indiji je namreč krava »sveta žival« in zato je njeno življenje nedotakljivo ter so za stare krave urejene posebne »hiralnice«.

Vso Indijo je spreletela groza. Indijsko časopisje je dogodek označilo za »narodno nesrečo«. Dva indijska desničarska poslancata sta v parlamentu poročala o »strahotnih« podrobnostih dogodka: okoli tisoč starih krav so nagrmadili pri vasi Matthewara na področje, polno močvirij in blata, v katero so se krave polagoma pogrezale in postajale ena za drugo lahek plen ptic roparic in šakalov. Vlada je zato takoj poslala svojega zastopnika na kraj dogodka, da je še rešil 100 krav in jih dal prepeljati v drugo hiralnico.

Čeprav indijsko poljedelsko ministrstvo privatno izjavlja, da je lbožansko češčenje krav resna ovira za indijsko gospodarstvo, pa stotine milijonov Indijcev trdi še vedno, kakor so trdili že stoletja: »Krava je naša mati.« Indija je danes dežela, ki ima največ glav živine na svetu: njenih 202 milijona krav (skoro ena četrtnina svetovnega kravjega prebivalstva in dvakrat več, kakor jih je v ZDA) odjeda hrano 400 milijonom Indijcem.

Toda pobožni Indijci nočejo pobijati

krav, pač pa jim dovoljujejo, da se v tisočih svobodno sprehajajo po vaseh in mestih in se poslužujejo svoje »svete pravice« pasti se po najboljši negovanih vrtovih. V Kalkuti veliki biki mogočno bingljajo z repi čez ulice in ovirajo promet, ko se ustavljajo ob košarah zelenjadnih prodajalcev, iz katerih se sladkajo s težko pridelano zelenjavo razcapanih in lačnih branjevcev. V manjših mestih je tudi mogoče videti najbolj pobožne Indijce, kako tekajo za kravami in lovijo njihov urin, ki je »eno izmed najsvetejših sredstev za očiščevanje telesa in duše«. Indijski trgovci vzdržujejo hiralnice za stare krave z večjo pripravljenostjo kakor hiralnice za onemogle sonarodnjake.

Pobijanje krav je najstrožje po zakonu prepovedano skoro po vsej Indiji. Kjer je dovoljeno, pa dovoljenje velja samo za najmanj 25 let stare krave. Po statistikah indijskega poljedeljskega ministrstva je takih krav samo 10 odstotkov od celotnega števila krav v Indiji, so pa zaradi starosti gospodarsko neuporabne. Samo teh 10 odstotkov krav uporabi za hrano po hiralnicah pridelek 40 milijonov hektarjev od 300 milijonov hektarjev indijske obdelane zemlje. »V drugih deželah ljudje jedo krave, toda tu krave jedo ljudi,« je nedavno izjavil neki indijski poslanec. Toda to izjavo je dal v strogo zaključenem krogu znancev. Indijski predsednik Nehru pa je, medtem

ko prosi po svetu za pomoč, da bi prehranil 400 milijonov lačnih Indijcev, zahteval v parlamentu zvišanje proračuna za vzdrževanje starih in graditev novih hiralnic za stare krave, očitajoč lačnemu narodu: »Zahod krav ne časti, pa zanje skrbi. Mi jih častimo, pa ne skrbimo zanje.«

Ta kravji problem, ki ga miti indijsko izobraženstvo noče ali ne more rešiti, se vleče iz davnine, ko je neki indijski »prerok« zapisal: »Vsakko, ki ubije kravo, se bo pekel v peklu toliko let, kolikor je dlak na koži ubite krave.«

Boj proti gobavosti

Boj za izkoreninjenje gobavosti, bolezni, ki je najbolj znana iz Sv. pisma in je še danes razširjena v tropskih krajih, danes vodi oddelek za Afriko pri Svetovni zdravstveni organizaciji. Najpomembnejše dognanje, do katerega so prišli po dosedanjih raziskavah je, da gobavost napada samo ljudi, ki so ji potvrjeni. Izkazalo se je namreč, da zakonec na primer le redko okuži drugega zakonca, pa tudi otroci gobavih so lahko zdravi.

Nekdaj so menili, da je gobavost zelo nalezljiva. Zdaj pa so spoznali, da je celo manj kot jetika. Nekateri ljudje so zelo odporni proti tej bolezni; druge napade v zelo blagi obliki.

Zastopnik svetovne zdravstvene organizacije je napovedal, da je sedanji rod v Afriki najbrž zadnji, ki še trpi za gobavostjo. Menijo, da je južno od Sahare dva milijona gobavih. Več ko milijon jih zdravijo, da bi čim prej ozdravili vse.

Če začnejo gobavost zdraviti že v začetku, dosežejo, da se bolezen ne razširi, da ne razje tkiva in ne spači človeka. Prav zaradi spačenosti so vzbujali gobavci včasih silno grozo in so jih imeli za zaznamovane od Boga. Danes pa je mogoče celo pri zelo razviti bolezni pomagati s plastično kirurgijo in fizikalno terapijo.

V nekaterih državah, kjer še razsaja gobavost, imajo še zdaj v veljavi zdravstveno ločevanje, ki izobčuje bolnika iz življenja. Svetovna zdravstvena organizacija si prizadeva, da bi te države spremenile zakonodajo. Gobavci danes niso več na smrt obsojeni, ker je bolezen mogoče uspešno zdraviti.

A. Javornik

Za dober voljo

Zena brez napake

- »Torej, Cene, ali si videl nevesto, ki sem ti jo izbral? Ti ugaja?«
- »Oče, ali nisi opazil, da šepa?«
- »To nič ne de, saj se ne bo udeležila dirk. Lej ga no!«
- »Pa križem gledal?«
- »Toliko bolje! Ne bo videla tako natančno tvojih napak.«
- »Ali si jo slišal govoriti?«
- »Sevedal?«
- »Jecljal?«
- »Toda za božjo voljo, mar hočeš dobiti ženo brez napak?«

FRAN ERJAVEC:

312

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

Svetovnozgodovinske odločitve so torej padale v Srednji Nemčiji, spremljali pa so jih seveda tudi podobni dogodki na drugih, stranskih bojiščih. Ker je moral Napoleon že po porazu v Rusiji poklicati iz Španije veliko večino svoje tamošnje armade, so prišli španski vstajniki in pa na Pirenejskem polotoku delujoča Wellingtonova angleška armada, krepko podprta še od mornarice, prav tako v silno premoč in so brez večjih težav v teku spomladi in poletja l. 1813 porivali šibke in še po vsem polotoku raztresene francoske oddelke iz dežele in jih slednjič tudi porinili prav do meje.

Za celotni razvoj podrejenega pomena, a za nas Slovence seveda predvsem zanimivi so bili pa dogodki, ki so se v istih mesecih in vzporedno razvijali v naših deželah. Ko je Napoleon že v zgodnjem poletju uvidel, da mu grozita tudi odpad in napad Avstrije, je svojega pastorka, italijanskega podkralja Evgena Beauharnaisja napotil iz Nemčije v Italijo in mu poveril obrambo Ilirije. Ta je zbral do avstrijske vojne napovedi (12. VIII.) 53.000 mož pehote, 12 eskadronov konjenice in 130 topov. Njegova glavnina je bila razporejena po Kranjskem, a na levem krilu, pri Trbižu, je stala ena divizija (Gratienova), od katere sta držala dva bataljona kot nekaki predstraži Beljak. Ta položaj bi mogel postati po odpadu Bavarske jako nevaren, ker je ostala vsa divizija proti Tirolski strani čisto nezavarovana, toda k sreči tudi Avstrijci niso imeli toliko razpoložljivih čet, da bi mogli udariti Francozom še iz Tirolske v bok.

Podkralj Evgen je pričakoval glavni avstrijski udarec s koroške strani, zato se je tu zavaroval s celo divizijo. Proti tem francoskim silam so postavili Avstrijci 32 bataljonov pehote, 40 eskadronov konjenice in 120 topov (skupno 32.000 mož) pod poveljstvom generala Hillerja. Te čete so se začele zbirati najprej v dolini Mure, a v teku pomladi l. 1813 so jih razvrstili ob ilirski meji tako, da je stala njih glavnina dne 16. VIII. okoli Celovca, imele so pa nalogo prodirati ob vsej razsežni mejni črti od Brunecka na Tirolskem do Reke ob Jadranu. Do prvih bojev je prišlo že dne 19. in 20. VIII. pri Rožeku, ki so ga Avstrijci tudi zasedli in tri dni zatem še Beljak. Pri Avstrijcih je že tedaj nekako prišlo v navado, da so se v dnevih največjih stisk obračali neposredno na svoje narode, ki jih sicer drugače niso hoteli poznati; in tako je izdal tudi Hiller dne 26. VIII. iz svojega celovškega glavnega stana vojni proglas tudi v slovenščini ter skušal s njim navduševati vojske in prebivalstvo za boj proti okupatorjem. Zavzeti Beljak so pa mogli držati Avstrijci komaj par dni (do 28. VIII.) proti napadajoči francoski diviziji, prišedši iz Trbiža; a ko je poslal podkralj Evgen še nekaj okrepitev, so ga morali zopet izprazniti in se umakniti na severni breg Drave. Na teh položajih sta ostali potem na tem odseku obe vojski do 20. IX.

Da bi Hiller zavaroval svojo armado, je ukazal dobro utrditi Ljubeljski prelaz med St. Lenartom in Sv. Anu, zapadno od tu pa črto med Bistrico v Rožu in Dravo. Dne 27. VIII. so Francozi poskusili s kranjske strani napasti Ljubelj, a so bili odbiti, štiri dni so pa potem z enakim neuspehom napadali še črto Bistrica-Drava. Toda Avstrijci so medtem na Kranjskem napredovali že do Kranja in potisnili močne sile podkralja Evgena v gornjo Savsko dolino, tako da je postala njegova koro-

ška armada ogrožena s severnega brega Drave dalje od črte Bistrica-Drava, zlasti pa še od gornje Save čez Jesenice na Podkoren in Trbiž, kar bi jo lahko prisililo k umiku prav do Pontebe. Da bi to preprečil, je podkralj sklenil napasti ob Dravi navzdol, zavzeti Ljubelj in se potem preko njega povezati s tistimi svojimi četami, ki so ostale še v gornji Savski dolini. Hiller je to slutil, zato je dobro zastražil Koksro in Ljubeljsko sedlo, svojemu generalu Vecseyu pa ukazal braniti črto Bistrica-Drava.

Ta črta je bila dobro zavarovana z okopi, ki so potekali ob vsem potoku Bistrica, v okoli vasi Bistrica so bile še posebej zgrajene močne utrdbe (njih središče sta tvorila tamošnji grad in pokopališče nad njim) in položaji za topove. Končno so postavili Avstrijci nekaj topov še pri Bilčovsu, da bi lahko obstreljevali prodirajoče Francoze od strani. Vsa črta, zasedena s 5000 možmi in 8 topovi, je bila torej jako trdna, imela je pa to slabost, da bi jo na njenem levem krilu ne bilo težko obiti z Jesenic preko Kočne in Zavrha. Obrambo te črte je poveril Hiller 4 bataljonom pehote, 2 četama lovcev in 4 eskadronom ulancev; proti tem enotam so napotili Francozi 16 bataljonov.

Prvi močni francoski oddelki so odšli dne 6. IX. zjutraj iz St. Jakoba v Rožu in napad proti skrajnemu avstrijskemu levemu krilu, a v teku dopoldneva so jim sledili potem še drugi vzdolž Drave. Za podporo francoskega levega krila sta odšla še isto dopoldne dva bataljona tudi z Jesenic čez hribe proti Bistrici in to celo pod osebnim vodstvom podkralja Evgena. Ob tej priliki je le velika podkraljeva prisebnost preprečila, da ni bil pri Zavrhu v megli ustreljen od neke avstrijske predstraže.

(Dalje prihodnjič)

SKOČIDOL

(10-letnica »Vaške skupnosti«)

Prvo nedeljo meseca majnika slavila je naša »Dorfgemeinschaft« desetletnico svojega obstoja. Slovesnost je trajala od dveh do petih. Zbralo se je od blizu in daleč ob najlepšem vremenu precej ljudi. Vse mize na vrtu gostilne Marinitsch so bile polne gostov. Spored prireditve je bil zelo pester. Po glasbenem uvodu je predsednik skupnosti g. Janko Ulbing, pd. Črni v Dragničah, pozdravil imenoma nekaj bolj veljavnih gostov. Shod sta z osebno udeležbo in govorom počastila tudi župan občine Vernberg, g. I. Zerovnik, in okrajni zastopnik KBW-a iz Beljaka. Sledilo je več kratkih smešnih iger. Vmes je mešani pevski zbor krajevne skupnosti prepeval pod vodstvom šolskega ravnatelja g. Fistra, razne koroške pesmi v nemškem dialektu. Nastopili so potem tudi številni moški pevski zbori, med njimi z Drave, Lippe, Magdale- na in Gozdanj. Videlo se je, da so bili pevci — skupno jih je bilo najmanj 60 — veči- noma slovenskega rodu kakor tudi velik del občinstva. Zato bi gotovo ne bilo napak, če bi se vsaj štirje omenjeni pevski zbori (razen magdalenskega) pričuli tudi nekaj slovenskih narodnih pesmi in jih po- tem ob taki priliki tudi zapeli. Pa jih niso! Nekaj posebno agilnih članov sko- čidolske skupnosti je pooblaščenec KVV-a odlikoval z srebrnimi iglami oz. bronasto medaljo. Mnogo smeja je vnesel v družbo znani humorist iz Zlebnja.

LIBUČE

(Brezobzirni motociklisti)

V celovski bolnici na kirurškem oddel- ku leži Hartmanova gospodinja, vdova, s trikrat zlomljeno nogo. Kakor smo slišali, se je vračala s kolesom na križavo od bož- je službe. V Spodnjih Libučah, pri Primo- ževem bencinskem tanku je zavila na levo, hoteč plačati dolg na bencinu in obiskati bolno svakinjo. Pred njo je nekdo jemal na svoj motor žensko in odpeljal. Hartma- nova gospodinja pravi, da je daleč za seboj, še videla par žen. V mislih, da je pot pro- sta, ker tudi ni slišala prihajati motorja, je zavila na mostič na levi. Tedaj pa z vso brzino trešči v zadnje kolo motor z mla- dim vozačem.

Ponesrečena žena se je znašla na mosti- ču, nakar so jo odnesli v Primožičevo hišo, kjer ji je zdravnik dr. Lassnik nudil prvo pomoč in rešilni voz jo je odpeljal v celov- ško bolnico.

Huda nesreča je vzbudila mnogo ogor- čenja nad brezvestnimi mladimi mo- toristi. Mladi fantje mislijo, da so vsa pota samo zanje, da je celi svet samo njim na razpolago. Naj se zavedajo, da se na cerkveni poti, ko je cesta obljudena z idočimi od božje službe, ne sme brezvestno divjati. Vsaki dan čujemo v radiu opozo- rila: Vozite previdno, vozite pametno, da vsak čas, ko nastane na cesti ovira, morete kolo zavreti. Pa ti naši mladci mislijo le na to, da z dirjanjem dosežejo svoj cilj, če- prav jih potem zlepa ne premakneš, kamor se jim ne ljubi.

In to naj plača uboga, zgarana žena, pol- na skrbi in naporov — naj plača s strašnimi bolečinami in s težko denarno žrtvijo? Fant- je, čujte opozorila in svojo vest.

VELINJA VES

(† Valentin Radišnik)

Umrl je Valentin Radišnik. Dalje časa je bolehal. Bil je priden in zvest delavec, a je moral biti radi boleznimi predčasno upo- kojen. V svojem novem domu, katerega je pred leti postavil s svojo ženo, sta za- dovoljno uživala večer življenja. Ker ni mogel več delati, je vso skrb posvetil svo- jim ljubim čebelicam, s katerimi je imel največje veselje. Že v aprilu je pripovedo- val, da ima sedem rojev. Bog ga je tako nenadno poklical iz te solzne doline, star je bil komaj 60 let. Naj mu sveti večna luč! Ženi pa izrekamo naše iskreno sožalje!

SV. LUCIJA NA GORI

(Poroka)

Na binkoštni ponedeljek je bilo pri Ko- šarju veselo ženitovanje. Sin Pavle, ki ima svoj dom za Jerbergom, je peljal svojo iz- voljenko pred poročni oltar.

Zbrali so se vsi bližnji sorodniki, strici in tete, da so se z njima veselili tega po- membnega dneva. Rajna Košarjeva mati je bila doma pri Rupiju v Velinji vasi. Več let že počiva, njeni otroci pa so vsi zvesti materni govornici in svojemu rodu. Pri zelo dobri postrežbi nam je noč prehitro mini- la, tako da zadremati niti utegnili nismo. Moram še pripomniti, da na tej svatbi nih-

Pri nas na Koroškem

če ni kradel, vse je bilo tako lepo in mirno; še čisto po starem. Malo zapeli smo pa tudi. Želimo Pavleju in njegovi ženi mnogo le- pih in srečnih dni in še na mnoga leta!

Pri Košarju je stara gostilna. Ljudje ra- di pridejo tja od vseh strani, posebno v poletnem času, kajti od tam je tako lep pogled v čudovito božjo naravo. Pa tudi v zimskem času Sv. Lucija privabi romar- je od vseh krajev.

Ko smo bili zvečer pri majniški pobož- nosti, so se mi zbudili lepi spomini na dav- no minula leta. Kako lepo je bilo nekoč v majniku. Koliko smo prepevali in zbralo se nas je mnogo. Zato pravim, dokler se bomo zbirali pri naši ljubi nebeški Mate- ri, dokler bomo molili in prepevali, se ne bomo izgubili, saj Ona je Kraljica vseh nar- odov.

NONČA VES

(Gradnja nove ceste in drugo)

To bi še le gledal in se čudil »Uniegov Petra«, ko bi videl, kako sdaj izgleda pri- nas. Že lani jeseni je prišlo gradbeno pod- jetje Mörtl iz Volšperka in začelo graditi cesto skozi našo vas. Pripeljalo je težke stroje, delavce pa najelo večina naše iz okolice. Ti zdaj razkopavajo po vasi in nič se jim ne smili. Najprej so posekali sadna drevesa in marsikateri gospodar-sadjar je s težkim srcem gledal, kako pada njihovo dolgoletno delo in skrb. Saj kdor ni sam

sadil in gojil, ne ve, koliko dela in truda in ljubezni to stane. Naša Bistrica, ki je že stoletja v miru tekla skozi vas, je postala čez noč tudi v napotje. Določili so ji drugo strugo. Tam, kjer je pa do zdaj tekla, pa teče nova cesta, seveda še ne čisto gotova. Nekaj povsem novega pa je, da so delav- ci postavili precej obširno vaško znamenje na drugi kraj. Kdor zna pa zna, naj mu čast velja! Pa strokovnjaki so izračunali, da tudi zdajšnja nova struga v bodoče ne bo mogla objeti vse vode, kadar naraste, zato so se odločili, da bodo Bistrico temeljito regulirali. Zopet je zapela motorna žaga po sadovnjakih. Zdaj pa najbrž čakajo, da bo rekel finančni minister svoj »ja«. Ne- malo razburjenja pa je povzročila po vsej okolici novica, da mislijo merodajni inžen- irji cerkveni most enostavno opustiti. Ker je pa most potreben in ga je ljudstvo vzdr- ževalo že nad pol tisočletja, smo se tej na- meri zoperstavili. Upajmo, da nas bodo sli- šali gospodje, ko nas je kar okoli 150 na- enkrat protestiralo. Saj v slogi je moč!

Pa še eno novico beležimo. Morda se bo čula malo neverjetno. Začeli smo voziti Peco na Komel. Pa je tako. Ko boste vi- deli, da je Pece zmanjkalo, potem vedite, da je nova pot, ki pelje iz naše vasi prav gor do Cimperca (t. j. kmet vrh Komelna) temeljito popravljena in da se s svojim mo- pedom lahko peljete k Pistotniku na vrček mošta. Pridite in prepričajte se sami!

Državna realna gimnazija in gimnazija za Slovence

Dijaki Državne realne gimnazije in gimnazije za Slovence v Celovcu priredijo v nedeljo, dne 4. junija 1961, ob 14.30 v veliki dvorani Doma glasbe (Konzerthaus) v Celovcu

PEVSKI KONCERT

pod naslovom:

MLADINA POJE

Vstopnice dobite v šolski pisarni oziroma jih naročite pismeno ali tele- fonično pod tel. šte. 55-15 po 12, 10 in 8 šilingov od 24. majnika naprej.

Edinstveni jubilej v rožanskem Št. Jakobu

V idilični vasi, na Lebnovem domu v Gorinčičah, so se zbrali številni sorodniki- potomeci in povabljeni gostje v nedeljo 14. majnika, da hvaležno in spoštljivo naj- starejši šentjakobčanki — Lebnovi babici — čestitajo k stoletnemu jubileju!

Sto polnih let življenja se je vzporedilo od njenega rojstva, odkar sta jo oče Trei- ber in mati Wuzela — tedaj stanujoča za- konca v Trlovnikovi žagi v Kotu položila v zibelko. Še dva bratca bi ji imela biti ožje sorodstvo, a sta v nežnih otroških letih pustila sestro samo, da porajša skoz živ- ljenja... Trd kruh delavčeve družinice pred sto leti je verjetno v neki meri bla- žilo naključje vsaj v moralni oslombi, da sta v Št. Jakobu delovala dva strica jubi- lantke po materni kakor po očetovi liniji in sicer eden kot župnik, drugi kot učitelj. Tako je možno jubilančka edina živa priča onega dneva, ko je trlo župnika Treiberja domotožje in ga je izpovedal rodu tedaj in še danes v večno lepi pesmi »N'mav čriez jizaro, n'mav čriez gmajnico...«

Pri omizju je stoletna kmetica vedro in sveže iz svojega spomina pomarnvala, kako se je s svojimi starši selila v tedanji »fa- rovski mlin« v Podgrad (Št. Jakob) in si je ob delu staršev na tedaj obširno in vzorno peljani župnijski »havžingi« in stri- čevem modrem gospodarjenju že v rani mladosti mogla prisvojiti osnovne poglede na življenje. V njenih šolskih letih sta oče

in mati s prihranki mogla kupiti na- prodaj stoječo kmečko hišo v sosesčini in se še dobro spominja, kako so spet »vandrili« k Ciprijanu pod svojo lastno streho. Goto- vo je rastle tam še bolj v širino in v pono- sno slovensko dedke, zato se je zglasil tudi mladi ženin iz Gorinčič in jo povedel na svoj dom k Lebnu. V vasi Ahaclja, ki je plodovito in umestno že tako rano bistril in navduševal, povezoval ter skrbno nego- val vrline življenja — je postala gospodinja. Dolga desetletja je kot taka z vso ljubezni- jo in požrtvovalnostjo skrbela s svojim mo- žem za kmečki dom in družino. Tri hčer- ke so osrečile njeno zakonsko življenje in kaj kmalu so z možitvijo na kmečke do- move v sosesčini zapustile že ostarane star- še zopet same. Namenila sta zato svojemu vnuku, sedanjemu gospodarju Francu Izo- pu, slov. odborniku v šentjakobski občini, svoj dom. Pripravila sta ga skrbno in s po- setom kmetijske šole poklicno izpopolnila za naslednika. Iz bogate zakladnice svo- jega življenja pa sta mu posredovala mno- go značajnega, kremenitega in vedrega. Zlatoporočni jubilej so še srečno in v miru obhajali. Staremu očetu pa ni bila več uso- jena vesela prilika, da bi sodoživel, ko je Francej pripeljal svojo mlado izvoljenko iz verne slovenske družine pri Pavelnu na Ravnah na Lebnov dom. Kakor da bi slu- tilo prihajati težke čase, so odšli še pred pričetkom vojne. Vdova in v desetletjih od skrbi in dela sključena kmetica pa je

Državna realna gimnazija
in gimnazija za Slovence
OBJAVA

Sprejemni izpiti za prvi razred in tudi za višje razrede na Državni realni gimnaziji za Slovence bodo v soboto, dne 8. julija t. l., to je prvi dan velikih počitnic.

Izpit za prvi razred obsega slovenščino, nemščino in računstvo v obsegu četrte šol- ske stopnje ljudske šole.

Prijave za sprejemni izpit so lahko ustne v pisarne šole, Lerchenfeldgasse 22, II. nad- stropje, vsak dan od 14. do 18. ure ali pa pismene do 1. julija 1961. Pismene prijave je treba kolkovati s 6 šil. Prijavi pa je tre- ba priložiti rojstni list in dokument avstrij- skega državljanstva. Šola, katero učenec ali učenka sedaj obiskuje, naj pošlje »Schüler- beschreibung« direktno na ravnateljstvo šole, Klagenfurt, Lerchenfeldgasse 22.

Na dan izpita pa mora učenec predložiti zadnje spričevalo, katero bo dobil 7. julija 1961. S seboj naj tudi prinese copate.

Glede izpitov za višje razrede pa dobite podobna pojasnila v šolski pisarni vsak dan popoldne.

Ravnateljstvo

Kuharski tečaj v Mohorjevi hiši

Sredi februarja t. l., se je začel v Mohor- jevi hiši v Celovcu kuharski tečaj za dekle- ta, ki so podnevi v službi. Tečaj se seveda vrši zvečer. Vodi ga častita sestra Meto- dija iz Št. Ruperta pri Velikovcu.

Častitim sestram smo zelo hvaležne, da so nam omogočile ta tečaj. Zahvaljujemo se tudi predstojništvu Mohorjeve hiše, da nam je dalo na razpolago lepo kuhinjo.

Vsak torek se nas zbere 15 deklet. Ob 7. uri zvečer začnemo in se do 11. ure teo- retično in praktično učimo. Častita sestra nas zna na zelo zanimiv način uvajati v »težko« kuharsko umetnost. Najprej nam zelo jasno in natančno razloži vse, kaj in kako je treba vse pripraviti. Potem pa vo- di in nadzoruje naše praktične poizkuse v kuhanju. Učimo se vsega, kar mora znati dobra gospodinja. Kar čudimo se, koliko nas je č. sestra Metodija že naučila. Pa saj jo tudi rade poslušamo in ubogamo, ker pač vemo, da nam je ta reč življenjsko po- trebna. Saj želimo biti enkrat vse dobre gospodinjice in matere. Seveda pa mora ime- ti č. s. z nami tudi mnogo potrpljenja, ker smo pač le bolj nerodne in nam mora mar- sikatero stvar kar večkrat razložiti.

Po »trudapolnem« delu pa moramo vse, kar smo skuhale seveda spraviti tudi pod »streho«, kar pa ni nobena težkoča, ker nam po težkem delu kar dobro prideže. Takrat pa nam začnejo teči tudi naši »je- zički« in marsikdaj je lahko slišati kake opazke na račun tiste, ki jo je tisti večer najbolj »pogodila« pri kuhanju. Seveda pa tudi pohval ne manjka, saj nam navadno vse prav dobro tekne. Pri »kosilu« se mo- ramo seveda vaditi tudi v serviranju, da homo kdaj znale postreči tudi našim gos- tom, pa tudi lastni družini.

Častiti sestri Metodiji gre naša posebna zahvala za ves njen trud in požrtvovalnost.

moralna doživeti leta 1942. grenki udarec selitve izpod domače strehe.

Neugnana in zvesta ljubezen domu, rodu in Bogu je morala v Lebnovi babici biti osrednje sidro, ki ji je stan in časovne pri- like postavljalo v dolžnost! Dobrodušnost, prisrčnost in vesela prijaznost — lik tipič- ne slovenske kmetice — pa naj smo jo sre- čali in spoznali tam ob sinjem Jadranskem morju ali v osrčju slovenske zemlje za Ljubljano, bodisi na naši slovenski vasi na Koroškem — dobra, mehka, skrbna mati! Takšna je bila jubilančka vedno in, kdor jo je v prijetnem domu njenega gospo- dnjevanja imel priliko spoznati, je našel ob njej posebljene pristne vrline. Vsa skrom- na in obzirna, blago vplivajoča in v tem zelo zlahčna in izrazita je bila domu in do- mačim, sosesčini in znancem! Zato ji je srečno občutje tedaj moralo polniti srce, ko so iz pregnanstva leta 1945 vsi ohranje- ni in obvarovani z mladim zarodom prišli in se zbrali zopet pod ljubljanim rodni- m krovom! Vsa zadovoljna in otroško hva- ležna, daši od visokih let sklonjena in be- težna, se počuti mirno ohranjena ob skrbi in ljubeči negi mlade gospodinjice Micije!

Vesel in častiljiv praznik je bil to, saj se je širi svet spominjal ravno na ta dan s hvaležnostjo svojih dobrih mater. Č. g- župnik Karicelj so v izbranih besedah na- vezali misel na potrebo dobrih, vernih in modrih mater pri sedanjem rodu, ki bi

(Nadaljevanje na 8. strani)

Kje je oče Pierre, angel ubogih?

Ni še minilo deset let, ko je šel po vsej krščanski Evropi glas o izrednem apostolu ljubezni, ki se je nenadoma pojavil v pariških predmestjih in se združil z najboljšimi zapuščenimi in zavrženimi. Bil je to katoliški duhovnik, oče Pierre. Zgodba njegovega življenja in dela je bila opisana že v nešteti knjigah in časopisih, pa tudi filmski trak jo je prikazal že po vseh deželah zapadnega sveta.

Leta 1954 je ta preprosti duhovnik revolucionarnega francosko ljudsko mnenje in začel s čudovito knjižarsko vojno krščanske ljubezni. Odpovedal se je vsem ugodnostim urejenega življenja in se podal v barake in podzemne hodnike, na ceste in zapuščene kanale in tam iskal kot dobri pastir izgubljene, propadle in zabredle izvrške človeške družbe. Njim je hotel vrniti upanje in vero v življenje ter jih vrniti človeški družbi kot ozdravljene in enakovredne.

Med temi nesrečniki je postal kakor eden izmed njih. Vse je z njimi delil: lakota, sramota, prezir, trda in vlažna ležišča in delo. Tako so ga tudi oni sprejeli medse in postal je njihov. Sedaj je začel med njimi apostolat in kmalu jih je nekaj sledilo, ko jih je odvrčal od kaznivih podjetij in moralnih zablod. Iskal jim je poštenega zaslužka in z njimi hodil po predmestnih jarkih, kjer so odmetavali smeti in odpadke iz mesta, in tam zbiral, kar bi še le imelo kakšno vrednost, kot n. pr. prazne konzervne skatle. Z izkupičkom je začel urejevati življenje tem zavrženim in ustanavljati skupne menze in skupna stanovanja. Tako so nastajala udruženja »Emavskih bratov«.

To početje je našlo v Franciji veliko razumevanja in očetu Pieru je uspelo, da je s svojo podjetnostjo domala očistil Pariz in druga francoska mesta madeža človeške revščine propadlih zavrženec. Zbral je velike vsote denarja in ustanovil v Franciji več zavetišč in domov za najbolj revne. Danes šteje Francija 18 velikih podpornih društev »Emavskih udruženj«, katere sestavljajo sami nekdanji cunjarji in brezdomci. Ti so vrnili očetu Pieru že nad 100 milijonov frankov in s tem denarjem pomagajo zopet drugim trpečim sobratom in tako se apostolat ljubezni, katerega je začel oče Pierre, nadaljuje pod geslom, katerega je nekoč Pierre izrekel lačnim in prezebajajočim: »Nič nimam, da bi vam dal, toda če hočete, pridite z mano in si bomo medsebojno pomagali.«

Oče Pierre je danes že omagal v svojem nadčloveškem delu. Na smrt utrujen od prekomernega dela pa še vedno živi za svoje male brate brezdomce. Toda iz javnega življenja se je moral umakniti in sprejeti težek križ trpljenja. Telesno povsem izčrpan in živčno izmučen je nesposoben, da bi veliko podjetje ljubezni vodil še naprej. Prepustil ga je svojim sodelavcem in sotrpnikom iz podzemnih brlogov in iz opuščenih kanalov. Sam pa leži na bolniški postelji, že šestič operiran in tam nadaljuje svoj apostolat žrtve za najbednejše iz današnje družbe.

IZ FILMSKEGA SVETA

„Sezona na Koroškem“ (Saison in Kärnten)

V mestnem gledališču so pred kratkim prvič predvajali domač kulturno-gospodarski film: »Saison in Kärnten«. H krstni predstavi so bili povabljeni najvidnejši predstavniki političnega in kulturnega življenja na Koroškem; bilo jih je toliko, da je bilo gledališče popolnoma zasedeno. Razumljivo; saj je pa ta film tudi prvi zares koroški film, katerega so izdelali z namenom, da prikažejo svetu lepote Koroške in s tem privabijo čimveč letoviščarjev.

Film prikazuje življenje prav posrečeno v tej deželi jezer, gozdov in polj, kjer se v bujni harmoniji preliva živahnost mesta, kopalnišča in prometa v tihoto samotnih logov, visokih gora in tihih domov. Režiral je celoten film dr. Erich Pochlatko, glasbo je pripravil dr. Erich Makaritzner, besedilo pa Sepp Prager. Film v zelo lepih barvah dostojno predstavi gledalcem zgodovino in kulturo Koroške.

Iz skoro dva kilometra dolgega filmskega negativca so izdelali film, ki je dolg 440 metrov in katerega predvajanje traja 17 minut. Prirejen je tudi že na angleški in francoski jezik; na švedskega in holandskega pa se pripravlja. Dosedanji stroški filma so bili v višini 186.000 šilingov, katere bodo krili deloma ministrstvo za trgovino (60.000), deželna vlada (40.000) in obrtna

Delavci na vzhodu in na zapadu

Izredno zanimiva je primerjava med razvojem delavskega vprašanja na zapadu in na vzhodu (za železno zaveso) v zadnjih sedemdesetih letih, to je od tedaj dalje, ko sta izšla socialna okrožnica »Rerum novarum« (izdal jo je papež Leon XIII.) in socialistični erfurtski program. Velik del socializma je odšel v skrajnost, ki se imenuje komunizem in ki je leta 1917 zasedel Rusijo in se od tam razširil po vzhodu. Zapad pa se je razvijal v znamenju in pod vplivom milejšega in demokratičnega usmerjenega socializma in krščansko-socialnih idej.

Kako živi danes delavec na zapadu in kako na vzhodu?

Primerjajmo svobodo! Na zapadu obstajajo politične svoboščine, resnična svoboda vere in prepričanja, svoboda v izbiri dela, poklica in gibanja, svobodni sindikalizem, pravica do stavke itd. V državah za železno zaveso pa imamo enostranski absolutistični politični sistem, ki izvaja na državljane neprestan politični pritisk, imamo versko preganjanje, ki se včasih kaže v bolj surovi, včasih pa v navidezno milejši obliki, imamo državni sindikalizem, ki ni drugega kot priganjač državnega kapitalizma. Stavka je prepovedana in najstrožje kazniva. Določene šole in določeni poklici so samo za otroke višjih partijskih funkcionarjev, kar je Džilas izvrstno opisal v svojem »Novem razredu«.

Delo žena in otrok. Najbolj značilni in tudi najbolj žalostni pojav klasičnega kapitalističnega gospodarstva je bilo strahotno izrabljanje dela žena in otrok. Številke o umrljivosti teh otrok so bile grozotne. Danes je ta pojav na zapadu izginil. Pač pa mora žena v komunističnih državah še vedno tako, kot je bilo v časih klasičnega kapitalizma, opravljati tudi najtežja dela, ki zanjo nikakor niso primerna in ki so po mednarodnih delavskih konvencijah prepovedana. Tudi otroke in mladoletne zaposlujejo v komunističnem paradizu. Sicer se to tu in tam dogaja tudi kje na zapadu ali s to razliko, da jih državna oblast k temu ne sili. Za železno zaveso pa je »prostovoljno« delo mladinskih brigad obvezno in to je prava sramota 20. stoletja.

Delovni čas. V času klasičnega kapitalizma je znašal delovni čas po 14 do 16 ur na dan ob skrajno mizerni plači. Potem pa se je ta delovni čas vedno bolj krčil. Po drugi svetovni vojni sta zmagala osemurnik in obvezni nedeljski počitek. Na zapadu so marsikje šli še dalje in uvedli sedem ali celo šesturni delavnik, angleško soboto, plačane verske in državne praznike itd. Drugače je spet v vzhodnih, komunističnih dr-

žavah, kjer sicer na papirju velja načelo osemurnega delavnika, dejansko pa se delovni čas giblje med 10 in 12 urami na dan ob tako nizki plači, da zaslužek samo enega člana družine (n. pr. očeta) ne zadošča za preskrbo družine. Zato morajo iti v službo še drugi člani družine: žena in prav zgodaj tudi otroci. Tudi nedeljski počitek se krši na vse mogoče načine z raznim obveznim in prostovoljnim delom. Da je življenjska raven na zapadu neprimerno višja kot na komunističnem vzhodu, to je celo Hruščev priznal v svojih govorih, samo da je istočasno pohitel z izjavo in obljubo, da bo čez pet let bolje in da bo tedaj sovjetska Rusija dosegla Severno Ameriko.

Umrljivost in število obolenj med de-

lavci je na zapadu neprimerno manjša kot na vzhodu. Dolgi delovni čas, slaba prehrana, slabe stanovanjske razmere, pomanjkanje zaščitnih in higijenskih naprav v podjetjih in podobno povzročajo delavcem za železno zaveso številna obolenja, visoko število obratnih nesreč in prezgodnjo umiranje. Povprečna življenjska doba je na vzhodu za več kot deset let nižja kot v zapadni Evropi ali Severni Ameriki. To dokazujejo statistike Mednarodnega urada dela, ki so izdelane na podlagi uradnih podatkov komunističnih držav.

Ta kratka primerjava pove, kakšno življenje so delavcem ustvarila krščansko-socialna načela in kakšen »delavski raj« je ustvaril komunizem. Tistim, ki so komunizem okusili na lastni koži ali ga opazovali od blizu, tega ni treba pripovedovati. Žal pa tega ne ve delavec, ki živi daleč od železne zavesne in stoji pod vtisom lažne komunistične propagande. Zato je dolžnost vsakega, ki komunizem pozna, da mu vedno in povsod trga krinko z obraza in ga nevednim delavskim množicam pokaže takega, kot v resnici je — kot brezdušnega tirana, okrutnega valpta in izžemalca delovnega ljudstva.

Mladina na Poljskem

Po drugi svetovni vojni je tudi Poljska padla pod politično-kulturni vpliv svetovnega komunizma ali kakor se danes izražamo: za železno zaveso. Da je v teh deželah, ki so pod komunistično diktaturo, prav vprašanje vzgoje mladine eno najbolj perečih, je povsem razumljivo in splošno znano. Saj se tudi komunizem predobro zaveda, da mu bo uspelo uresničiti socializacijo življenja, če se mu bo posrečilo po svojih naukih preobraziti mladino. Zato komunizem nikjer ne štedi z denarjem in z ostalimi sredstvi, če gre za pridobitev mladine.

Na drugi strani pa komunizem prav tako vodi neizprosno borbo proti ostankom »zastarelih« ideologij, ki še tudi hočejo ohraniti vpliv na mladino. V marsičem bi v razvojni dobi komunizem popustil in sklep pogodbe z ostanki »buržujskih« skupin, toda v vprašanjih, ki se tičejo mladine, je komunizem nepopustljiv in ne pozna kompromisa.

Boga iz šole

V tem oziru pa je na Poljskem boj med komunistično državo in Cerkvijo še vse ostrejši. Tamkaj je namreč katoliška tradicija silno ukoreninjena in je vpliv Cerkve v vsem javnem življenju bil vedno zelo močan. Tega se komunisti zavedajo, zato so kmalu opustili grobo nastopanje proti mladini, ki se je javno izdajala za katoliško. Režim nastopa zato vedno bolj v plašču prijatelja mladine, seveda z iskanjem lastnih koristi. Začeli so s sistemom pronicanja med mladino. To pronicanje se začne že zelo zgodaj v posebnih »otroških domovih«, nadalje v osnovnih in srednjih šolah in seveda tudi na visokih šolah.

Šole je treba odtegniti vplivu vere; uvedli so takozv. laizirano šolo. To šolstvo vodi Zveza prijateljev otrok in take šole so popolnoma brezverske. Samo Varšava je imela l. 1952 že 37 takih brezverskih šol, ki uživajo vso podporo režima. V vsej Poljski je bilo tedaj že nad 380 takih šol z več kot milijon in pol učenci. Ti otroci so popolnoma odtegnjeni verski vzgoji in vzgajani v čistem komunističnem duhu.

Poleg tega pa delujejo še druge organizacije, ki pomagajo vcepjati mladini brezbožnega duha in jo moralno kvarijo. Ena takih mladinskih društev je skavtska organizacija, ki je postala prava dekla režima, dočim je bila to nekoč organizacija, ki ima mnogo zaslug za duhovno in moralno rast nekdanje poljske mladine.

V komunizmu ne verujejo

Da se v teku časa posledice komunistične vzgoje poznajo in prinašajo svoje škodljive sadove, je razumljivo. To je mogoče ugotoviti tudi na Poljskem. Pa kakor po drugih komunističnih državah tudi na Poljskem mladina, ki je zrastle iz komunističnega okolja, ne kaže nikakega navdušenja za komunistične ideale. Manjka ji vsake borbivosti. Do vseh življenjskih vprašanj je popolnoma ravnodušna in apatična. Res je sicer, da so ji v šoli vzeli vero v Boga, a vere v komunizem se jim ni posrečilo vcepiti.

Vendar pa je še znan odstotek mladine, ki ne sledi vabam komunističnih voditeljev. Ta mladina hrepeni po višjih idealih. Ker je vsiljena materialistična lite-

ratura ne privlači, sega po domačih klasičnih ter si išče vzorov v narodni književnosti in zgodovini. Tako je na primer Sienkiewicz danes bolj kot kdajkoli poprej priljubljen.

Edina dobra stran današnjega režima je v tem, da je omogočil šolanje tudi tistemu delu mladine, kateremu pred vojno ni bilo dano radi gospodarskih razmer, to je delavski mladini. Bolj zapostavljena pa je med študenti kmečka mladina. Seveda se pa tudi na Poljskem pogosto dogaja, da oblasti polagajo več važnosti na »politično zgrajenost« kot na strokovno znanje.

Razočarana mladina

Politično je poljska mladina usmerjena v veliki večini protikomunistično. Le kakih 3 odst. mladine se navdušuje za režim, ostala mladina pa je deloma zapadno usmerjena ali pa razočarana nad Vzhodom in Zapadom išče nove, neodvisne poti v smislu umerjenega socializma.

Tudi sovraštvo do Nemcev je še vedno živo med mladino. Ker so vsi idejni voditelji komunizma, kot so Marx, Engels, Feuerbach i. dr., bili nemške narodnosti, nima že tudi zaradi tega komunizem za poljsko mladino nobene privlačnosti. Tradicionalno je pa tudi sovraštvo do Rusov, temu pa se pridružuje še novo sovraštvo do Zapada in še posebej do Amerikancev, ki so po mnenju Poljakov izročili vso Srednjo Evropo s Poljsko vred komunizmu.

To razočaranje Poljakov nad Zahodom se zlasti kaže pri beguncih, ki se pogosto vračajo iz svobode v zasluženo domovino. Želo znan je primer pisatelja Marka Hlaska, ki se je vrnil na Poljsko. Brezbrižnost zapadnih narodov do trpljenja narodov pod komunizmom je prvi vzrok razočaranja in sovraštva med mladino do Zapada. To pa spravlja mladino, ki nima nikakih izgledov v lepšo bodočnost, v oportunizem.

Katoliška mladina

Kot je uvodoma omenjeno, je verska tradicija na Poljskem globoko ukoreninjena. Zato se je komunizmu menda najmanj prav na Poljskem posrečilo mladino odtrgati od Cerkve, čeprav so že ves čas komunističnega režima vse šole pod strogim nadzorstvom partije in so vse katoliške organizacije razpuščene, je mladina še ostala verna. To pričajo polne cerkve in aktivno sodelovanje mladine pri verskih manifestacijah. Nekaj sicer pripomore k temu že splošna protikomunistična usmerjenost in prilika za manifestacijo, a dejstvo je, da je danes kardinal Wyszyński med mladino mnogo bolj spoštovan kakor pa predsednik države Gomulka.

Izredno važno vlogo za poljsko mladino ima katoliška univerza v Lublinu. Ta visoka šola oblikuje elito poljske mladine tako na verskem kot na narodnem področju. To univerzo obiskujejo dijaki iz vse Poljske. Do sedaj je država še pustila, da more ta univerza delovati, a podpore ji ne nudi nobene. V glavnem se ta visoka šola vzdržuje s prostovoljnimi zbirkami, ki jih petkrat na leto nabirajo po cerkvah. Vse to dokazuje, da še velik del poljske mladine ni duhovno onemel in še pozna ideale, za katere je poljski narod v svoji zgodovini trpel, umiral in zmagoval.

Pravilna zaščita rastlin in uporaba sredstev na vrtu

Vsako pomlad znova obdelujemo s trdom in ljubeznijo svoj domači vrt, a pozneje spoznamo, da nas hočejo številni živalski škodljivci, glivične bolezni in plevel prikrajšati za plačilo. Če hočemo to preprečiti, je seveda treba pravočasno pričeti z obrambnimi ukrepi. Pogosto je že prepozno, če pričnemo z borbo šele takrat, ko se je škoda že pokazala. Zaradi tega moramo že prej pomisliti, kako bomo preprečevali uničujoče delo škodljivcev in bolezni na naših kulturnih rastlinah.

Pravilno kolobarjenje, gnojenje, izbira sort in nega morajo biti vselej v ospredju naših prizadevanj. Ako napravimo pri tem napake, kulturne rastline ne bodo mogle uspevati; obolele rastline pa so povrhu vsega še mnogo bolj neodporne proti boleznim. Napake, ki smo jih enkrat napravili pri tem, se ne da popraviti niti z najdražjimi ukrepi za zaščito rastlin.

Na domačem vrtu moramo biti z uporabljanjem kemičnih sredstev za zatiranje rastlinskih škodljivcev in glivičnih bolezni zelo skopi, kajti zavoljo zaščite človeškega zdravja je treba po škropljenjih s temi kemič. sredstvi pogosto dolgo čakati, preden smemo škropljene ali oprasene rastline pobrati z vrta in jih uporabiti v prehrani. Spričo množice raznovrstnih rastlin, ki jih gojimo na domačih vrtovih, je to povezano z marsikaterimi težočami. Če imamo na primer posajeno pod sadnim drevesom spinačo in je to drevo polno ušic, ne smemo meni nič tebi nič začeti zatirati ušic s škropljenjem in takoj naslednji dan ali nekaj dni navrh porezati spinačo. Nekatera sredstva proti živalskim škodljivcem so strupena tudi za čebele. Odredba za zaščito čebel prepoveduje škropljenje in pršenje s čebelam škodljivimi sredstvi med cvetenjem rastlin in tudi plevela. Kot vidite so uporabi mnogih zaščitnih sredstev na domačem vrtu postavljene meje. Treba se je zato točno ravnati po navodilih, ki so napisana na zavojčkih zaščitnih sredstev, kadar direktno zatiramo škodljivce naših kulturnih rastlin.

Pri istih cenah

(Tržno poročilo)

Iz Koroške smo izvozili pretekli teden 126 klavnih in pitovnih goved deloma v Italijo, deloma v Zapadno Nemčijo. 14 glav je bilo poslanih v Innsbruck, 26 reagentov pa na Dunaj. V splošnem so ostale cene na kmetiji nespremenjene in so plačevali za kg žive teže:

vole in bike 10.— do 12.— šil.,

krave od 7.— do 9.— šil.,

čisto mlade krave in telice po 10.— šil.

Ponudba, ki je prevelika pri prašičih za zakol na Koroškem, še ni nič popustila. 110 prašičev je bilo poslanih v Wiener Neustadt. Na kmetiji jih je bilo moč dobiti po 11.50 šil., v izjemnih slučajih do 12.00 šil. za kg žive teže.

Za žive pujske plačujejo na celovškem trgu komaj še po 18.— do 19.— šil. za kg žive teže.

Močno pa je povpraševanje po teletih za zakol na Koroškem, za katere plačujejo na kmetiji od 16.— do 17.— šil. kg žive teže. nih tudi še 55 konj v Italijo.

Iz Koroške je bilo pretekli teden izvoze. Sveža jajca stanejo na trgu v Celovcu na drobno vseskozi 90 grošev.

Kmetijske vesti

Maja meseca so huđa neurja divjala nad obširnimi področji Avstrije. Najhujše so divjala nad južnim delom Gradišanske in vzhodnim delom Štajerske, kjer je padala toča, velika kot golobja jajca. Škoda, ki jo je ta toča povzročila na sadnem drevju in na poljščinah, gre v milijone, saj je bilo ponekod uničenih do 80 odst. posevkov. Če pomislimo na to, da se tudi pri nas lahko zgodi kaj podobnega, tedaj se brž odločimo za zavarovanje proti toči.

V Avstriji je bilo leta 1960 v prometu 15.329 vlačilcev (traktorjev). Od teh so jih izdelale domače tovarne 13.538, iz Zapadne Nemčije je bilo uvoženih 655, iz Velike Britanije 1114 in le 12 iz drugih držav.

Domači proizvođači imajo še vedno prednost. 65 odstotkov doma izdelanih traktorjev, ki so bili pripuščeni prometu leta 1960, je imelo zmogljivost po 20 PS. V prejšnjih letih je bil ta delež še pri 75 odstotkih. Opaziti je tendenco za močnejšim traktorjem.

Vselej in povsod uporabljamo zato neoporečno seme. Pri leguminozah kot so grah, fižol in bob, moramo pred saditvijo bajcati seme s suhimi sredstvi za bajcanje. Seme bo tako veliko boljje prestalo slabe okoliščine za časa kaljenja, n. pr. sušo mrzid.

Zadnja leta smo pričeli na Koroškem močnejše gojiti črni ribezelj. Ne bo torej odveč, če danes opozorimo na dva škodljivca tega zdravega ploda, ki ju lahko spregledamo, a je zatiranje teh dveh potrebno, če hočemo doseči dobro letino.

Če natančno pregledamo grmičje črnega ribezlja, lahko opazimo poleg dobro razvitih listov nabrelke popke, ki se niso odprli, postajajo rjavi in se končno posušijo. Ako tak popek prerežemo in motrimo njegovo vsebino pod močnim povečevalnim steklom, opazimo množico čisto majcenih živalic bele barve. Te pršice izsesavajo popek in se tako množijo, da uvene in se posušijo. Če so v takih popkih le maloštevilne pršice, popek navadno še požene, a so poganjki slabotni. Če se pridružijo še slabe vremenske okoliščine kot n. pr. suša in če smo slabo gnojili in napačno obrezovali

Ob saditvi koruze

Trenutno je aktualna saditev koruze, pri čemer pa se je treba ozirati na pravilni čas setve. V legah s slabim podnebjem je treba saditi zgodnje, v legah z ugodnim podnebjem pa pozne sorte koruze.

Pozne sorte dajejo navadno večji donos, so pa zato bolj negotove v neodgovarjajočih podnebnih legah.

Za koroške razmere so na razpolago naslednje sorte koruze:

Wisconsin 255 kot zrnata koruza, ki dozoreva srednje zgodaj. Priporočljiva je za tople alpske doline, južna pobočja in kjer je fen. Kot koruza za silažo dozoreva zgodaj, kot glavni sadež je primerna za podnebno ostré in srednjegorske predele, kot drugi sadež pa v podnebno srednjih in dobrih legah.

Wisconsin 270 kot zrnata koruza, ki zori srednje pozno in je za podnebno manj ugodne lege. Kot silažna koruza dozori zgodaj, kot glavni sadež je za podnebno manj ugodne lege, kot drugi sadež pa le za podnebno zelo dobre lege.

Wisconsin 355 A, Wisconsin 416 AA in Austria 420 so zrnate koruze, ki dozore pozno, in so za srednje in zelo dobre lege. Za silažo kot glavni sadež, priporočljive le za podnebno ugodne lege.

Austria 450 in Harrach Hybrid 470 sta kot zrnati koruzi za koroške prilike prekasni. Za silažno koruzo kot glavni sadež sta priporočljivi le za lege z ugodnim podnebjem.

V preteklih letih sta se na Koroškem dobro izkazali **Wisconsin 255 in Wisconsin 270** kot zrnati sorti koruze, **Wisconsin 355 A in Wisconsin 460 AA** pa kot silažna koruza. Pri raznih doslej izvedenih poizkusih so se nove avstrijske sorte hibridne koruze zelo dobro izkazale. Kako bo mogoče v bodoče oceniti nove avstrijske sorte hibridne koruze, bo morala šele praksa pokazati.

Tam, kjer je še nevarnost pozebe, je treba saditi koruzo ob takem času, da bo

Preizkušnja surovega masla v Celovcu

16. maja so v Celovcu v Kucherhofu izvedli preizkušnjo surovega masla. Na preizkušnji so bili vzorci surovega masla 146 mlekm iz vseh avstrijskih zveznih dežel.

Vodja koroške podružnice sklada za mlekarstvo dipl. ing. Rudolf Pirtzkall je ob tej priliki pozdravil zastopnike tiska in radia ter izjavil, da pripomorejo te preizkušnje surovega masla k izboljšanju tega važnega mlečnega proizvoda, kar je v interesu zdravja mladih in starih.

Take preizkušnje surovega masla izvajajo 12-krat na leto. Vsaka mlekarna je dolžna poslati na preizkušnjo svoje proizvode surovega masla vsak mesec. Take preizkušnje surovega masla so za mlekarne povsem nenadne, kar naj prepreči, da bi katerakoli mlekarna mogla za tako preizkušnjo izdelati vnaprej boljše surovo maslo. Na kraju preiskave, ki je vsak mesec v kakih drugih zveznih deželi, vskladišči vzorce do dneva preizkušnje 14 do 16 dni pri temperaturi +10 do +12 stopinj Celzija. Medtem določijo, koliko vode vsebuje vsak vzorec.

grmičje, lahko propadejo na ta način celi grmičji. Baje je ta pršica tudi prenešalka neke virusne bolezni, takozvane kopriivnice. Na žalost pa naš fosforni insekticid in tudi oni, ki vdirajo v sistem rastline, ničesar ne opravijo proti tej pršici. Dober učinek pa so pokazale žveplenoapnene brozge. Tudi ta sredstva je treba uporabljati zelo oprežno, ker so nekatere sorte črnega ribezlja občutljive za žveplo. Pametno je zato napraviti poizkus na enem samem grmičku, da vidimo, če ga je taka brozga ožgala ali ne.

Drugi škodljivec pa je neki metuljček, črnomodre barve z rumenimi obročki in stekleninastimi perutmi, ki leže svoje rumenobela jajčeca na konicah vejic v juniju in juliju. Ličinke vderejo v poganjke in pridejo jeseni in stržen. Poganjki seveda odmro. Ta škodljivec pa napada tudi maline in robide. Poganjke, ki jih je napadel ta metuljček, je treba odrezati in sežgati. Kot kemična sredstva za zatiranje tega škodljivca pridejo v poštev DDT in fosfornokislinski insekticidi s katerimi je treba škropiti prvič v začetku junija, drugičkrat sredi in koncem junija v tretje.

do rastline prišle iz zemlje šele po poznih zmrzalih. Tam, kjer ni nevarnosti pozebe, pa lahko utrpiti zaradi poznega posevka primanjkljaj pri donosu.

Kjer so tla vlažna, naj pride koruzno seme v zemljo 3 do 5 cm globoko, kjer je zemlja na površju suha, pa 5 do 7 cm. Zadovoljiv donos bo možno doseči, če je pri četvi 6 do 7 rastlin na enem kvadratnem metru površine. Zgodnje sorte koruze zahtevajo bolj gost, pozne sorte pa bolj redke sestav.

Glavno delo je na krompirišču

Maja meseca imamo največ opravka na njivah s krompirjem in sicer s sejanjem in nego krompirišča tja do trenutka, ko je krompir prirastel iz zemlje. Nega krompirišča je največjega pomena. Zemlja mora ostati namreč tako dolgo nezaplevljena, dokler je ne zasenčijo krompirjeve zeli.

Njivsko česalo in ogrodnikar sta preventivne važnosti za pravilno nego krompirišča. Svoječasni plugi za okopavanje mečkajo korenine, toge brane pa jih trgajo. Pri tem so poškodovane tudi kali, gomolji pa dobijo rane. Ogrdnikar pa stoji močno v zemlji in dela ravne brazde ter z okopalnikom ne more mečkati koreninic. Mrežna brana se prilagodi nasipom. Pri česanju v podolžni smeri nasipov ne poškoduje niti kali niti ne izkoplje gomoljev. Seveda česalo ne sme biti pretežno in ne sme napačno stati. Napačno teče česalo, če je več rogljev uvršenih zaporedoma.

Dela, ki jih imamo z negovanjem krompirjeve njive, so lahko v veselje, če smo krompir pravilno sadili v ravnih vrstah v enakomerni razdalji med vrstami in v enakomerno globino. Veliko jeze pa lahko povzroči negovanje krompirjeve njive. Če omenjenih predpogojev nismo izpolnili pri setvi, ne bomo mogli preprečiti izruvanja gomoljev in jeze, ki bo trajala ves čas rasti.

okuse. Ena ljubi sladko maslo, druga kisló ali surovo maslo, ki ga izdelajo ob mešanju obeh vrst. Po kakovosti ocenjujejo surovo maslo kot čajno maslo, namizno maslo in maslo za kuho. Pri omenjeni preizkušnji so ugotovili dobro kakovost, kajti 85 odst. surovega masla, ki je bilo na preizkušnji, so ocenili za čajno maslo.

Žal ni mogoče vsaki gospodinji ustreči z zaželeno vrsto surovega masla, toda preizkušnje surovega masla kažejo prizadevanje avstrijskega sklada za mlekarstvo, da bi v čimvečji meri zadovoljili konsumente in da se avstrijskemu surovemu maslu ni treba bati nobenega tekmeča.

Prehlad

Pri otrocih in pri odraslih so zelo pogosti v tem prehodnem času, ko je enkrat toplo, drugič pa mrzlo, prehladi. Čez noč smo nahodni, kašljamo in hropemo, ne da bi vedeli, kje smo se zopet prehladili.

Kaj pa pravijo zdravniki k temu? Kadar se prehladimo, se navadno vname nosna sluznica, toda zelo pogosto se prenese vnetje tudi na gornja dihalna in sicer na grlo, na sapnik in na dušnice (bronhije). V tem primeru prehlajni seveda kašlja. Pri navadnem prehladu se temperatura le neznatno zviša. Kadar pa se pojavi višja temperatura, moramo pomisliti na možnost, da so v zvezi s prehladom nastopile kakšne komplikacije.

Otroci se kaj radi prehladijo. Pri njih pride pogostoma do vnetja gornjih dihal, to je bronhitisa. Mnogokrat se vnetje prenese iz dušnic na pljučno tkivo. Seveda imajo otroci v takem primeru tudi zvišano temperaturo. Dejansko lahko rečemo, da je ob takem prehladu pri otrocih odločilno gibanje temperature. Če otrok kašlja in ima zvišano temperaturo, ga moramo nujno zdraviti. Če otroku hrešči (piha) v prsih, je prav tako možno, da je vnetje zajelo dušnice. Če ima otrok zvišano temperaturo in je hreščanje v prsih slšno, je vnetje zelo verjetno zajelo tudi pljučno tkivo. Danes imamo sredstva, da ublažimo in skrajšamo potek navadnega prehlada, imamo pa tudi učinkovita sredstva za zdravljenje težjih oblik vnetja.

Kako se obvarujemo prehlada?

Zaradi razlike v temperaturi v jesenskem času število obolelih navadno poraste.

Edini pripomoček je, da pazimo pri oblačenju, še prav posebno kadar oblačimo majhne otroke in da jih napravimo z vitamini odporne. Nikakor pa ne bi bilo prav, da bi otroke zadrževali v sobah iz bojazni, da se prehladijo, kajti otroci potrebujejo zrak in sonce, ne glede na letni čas.

Nekaj gospodinjskih nasvetov

● Če primešamo žlico olja pogačnemu testu ali vlečnemu za zvitke, se testo ne sprijema med delom in se lepo vleče.

● Kadar v poletnem času ostanejo v kuhinji sesekljane dišave, jih vnetemo v košček margarine in to uporabljamo pri prihodnji juhi ali omaki.

● Sveže nastrgano korenje, pomčano z malo smetane, je odlično sredstvo za pomlajenje kože. Služi kot obloga za vrat.

● Svetlikajoče dele na temnih, volnenih oblačilih odstranimo, če jih izščekamo s črno kavo ali pa z mešanico dveh delov vode, enega dela amoniaka in enega dela bencina.

● Marsikatera gospodinja se jezi, ko pobira suho perilo, če opazi, da ga je ščipalka, s katero je perilo pritrnila na vrh, umazala. Tega pa je gospodinja sama kriva. Ščipalke imajo spravljene v škatli ali košarici. Večkrat se z njimi igrajo otroci. — Gospodinja si bo raje kupila nekaj pralnega blaga, iz katerega bo napravila neke posebne vrste predpasnik, ki bo služil tudi za shranjevanje ščipalk. Lahko si predpasnik sešije tudi iz ostankov. Napravljen pa je tako, da sliči velikemu žepu na trakovih. Te vrste predpasnik ji prihrani sklanjanje pri obešanju perila.

Električne krušne peči, pralne stroje na ročni in motorni pogon, molzne stroje in stroje za posnemanje mleka, štedilnike ALFA, sobne peči vseh velikosti, kotle za kuhanje perila, gospodarske stroje vseh vrst, živalne stroje, kolesa in vse nadomestne dele boste kupili vedno najceneje v trgovini

Johan Lomšek

Št. Lipš, Tihoja, p. Dobrla ves

Na željo ugodni plačilni pogoji! Ceniki zastoj!

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

FRANCE BEVK:

Božje zeljce

Bila nas je manjša družba. V hribovski vasici, kamor nas je zanesla pot, nas je uje-la ploha. Med nalivom, ko smo v samotni krčmi čakali na kosilo, smo si krajšali čas s pripovedovanjem. Beseda je nanesla na kadilsko strast in vsak je vedel povedati kak primer iz svojega življenja.

Jaz sem se spomnil možička, ki sem ga srečal v vojaškem zaporu med prvo vojno. Dasi je bil zelen od stradeža, je dajal celodnevni obrok kruha za drobno cigareto. Umiral je od silne želje po tobakovem dimu, a žrl še sadne olupke, ki smo jih metali proč. Bled kot senca in vdrtih oči je klecal ob vsakem koraku. Slednji dan sem čakal, kdaj se bo zgrudil in ga bodo odnesli. Tega nisem doživel, ker so ga prej premestili...

»Tudi jaz sem poznal človeka, ki bi bil dal kosilo ali večerjo za ščepec tobaka,« je povzel mladi zdravnik, ki so mu oči živo sijale skozi naočnike. »A ni bilo nikogar, da bi lahko z njim sklenil neenako kupčijo. To je bilo med vojno, ko sem bil interniran v Furlaniji. Naše taborišče je bilo v zapuščenih, po malem razpadajoči graščini s prostornim dvoriščem med visokimi zidovi. Izza njih je štrlel le vrh košatega kostanja in tri ciprese, sicer ni bilo videti drugega zelenja. Interniranci, nagnani od vseh vetrov smo se na smrt dolgočasili v predsobah in sobanah s starimi, obledelimi freskami. Štirje smo tlačili v majhni, obokani sobici z razgledom na jug, ki ga je stalno zastiral siv mrč. Jaz, debelolični kmečki fant, krčmar in posestnik Jakomin ter suhljat, droben uradniček Kleč, ki mu je od živčnosti venomer trzalo v licih.

V tistih okoliščinah smo bili vsi nekoliko čudaški, vendar sta moja pozornost najbolj pritegovala krčmar in uradniček. Prvega je mučila neutrušena lakota, a drugi je trpel zaradi kadilске strasti. Jakomin, širokih kosti, a ohlapnega lica in trebuha, je po ves dan poležaval na slamnjači, kakor da varuje vsak gram svoje telesne teže. Kleč pa je z rokami v žepih venomer drobencal v ozkem prostoru med ležiščem, kakor da ne najde miru. Izgubil se je na hodnik, a že se je zopet vrnil v sobo. Obstal je za kak hip in se skozi okno zazrl v daljavo, kjer se je nebo dotikalo ravnine, a se je nenadoma zopet zatekel k nemirni hoji.

Kazalo je, da je med vsemi najlaže prenašal stradež. Jakominu pa je od poželenja po jedi gledal volk iz oči. Kosilo in večerjo je pospravil kot bi trenil in nam vsaki-krat posebej zapel svojo staro pesem, da bo umrl od glada, a doma mu muka poln hlev živine. Uradniček pa je bil pripravljen žrtvovati kosilo ali večerjo za eno sa-

mo cigareto. A — kot sem že rekel — ni nihče imel niti praška tobaka.

Cigarete, ki so mu jih bili poslali od doma, so mu zaplenili. Vojaka, ki mu je iz dobrega srca prinesel nekaj cigaret, so za kazen privezali na dvorišču, a Kleča so za nekaj dni zaprli v temnico. Ko se je vrnil med nas, je ležal na blazini strmel pod obok in škripal z zobmi.

»Pri nas je bil siromak, ki je kadil bukovno listje s čemeriko,« je menil Jakomin.

Kleč ga je divje prebodel s pogledom.

»Kje pa tu dobiš bukovno listje in čemeriko?« se je zadrhl.

Sapa je le na redke čase prinesla kak posušen kostanjev list na dvorišče. Uradniček ga je pograbil, kot da je našel cekin. ga razrezal in zavil v kos časopisnega papirja. Leže vznak se je nato vdajal uživanju in si težil kadilsko strast.

To se je le poredko zgodilo. Pokrajina okoli graščine je bila pusta, sežgana od sonca, malone brez zelenja. Veter je le skopo položil kak suh list h Klečevim nogam. A iz želje po kaji je uradniček kdo ve kje iztaknil nekaj surovih fižolov; malo, komaj za drobno pečico. Na smetišču je izgrebel nekaj praznih konzervnih škatel. Napolnil jih je s prstjo, ki jo je našel na opuščnem vrtiču v kotu dvorišča. V vsako je vsadil po dva ali tri fižole in jih zalival z vodo. Postavil jih je na okno nad svojo posteljo, kamor se je od jutra do večera upiralo sonce.

»To bo božje zeljce,« je pomežiknil. »Liste bom posušil in jih zrezal, potem bomo kadili.«

Božje zeljce! V ti dve besedi je položil vso strast in ljubezen.

Fižol je vzkli. Bledo zelene klice so pogledale iz rjave prsti. Rasle so bolj naglo, kot smo pričakovali. Kleč je z izrazom tihega zadovoljstva pogosteje kot kdaj prej posedal na slamnjači in upiral oči v svoj vrtiček, kot da ga spodbuja k rasti. Vsako jutro ga je prvi pobožal s pogledom, komaj je odprl oči, kot da presoja, za koliko so se rastlinice čez noč potegnile. Noben večer jih ni pozabil zaliti.

Ta strastna skrb se je polagoma lotevala tudi nas, četudi si od tega nismo obetali užitka. Oči so mu zdaj pa zdaj nehote splavale na nežna stebelca, ki so se že odpirala v pahljače. Iz njih so se razvili raskavi listi in se odpirali kot zelene dlani.

»Še dva ali tri dni,« si je neko jutro uradniček pomel roke.

In isti dan se je zgodilo kar vam hočem povedati. Kot vsako jutro so nas za eno uro spustili na dvorišče, da se sprehodimo na zraku. Le Jakomin, ki je vedno pogosteje tožil za oslabeledostjo, je ostal v

sobi. Ohlapna lica so mu bila kot prozorna, a oči so mu izražale toliko obupa, da se nam je smilil...

Ko smo se vrnili, je kot vselej prvi Klečev pogled veljal ljubemu vrtičku. A noga mu je zastala, kot v grozi so se mu razširile oči. O njegovem božjem zeljcu ni bilo več sledu. Vrtiček je bil prazen, okoli škatel je ležala raztresena prst... »

Zdravnik je za hip umolknil in si prižgal cigareto. Zijali smo vanj in čakali na konec zgodbe.

»Ali niste uganili?« je vprašal malone z jezo. »Jakomin je bil medtem požrl liste, stebelca in celo koreninice. Izdajal ga je plah pogled in umazanija okoli ust. A Kleč, ta božji volec, ki bi še šurka ne bil pohodil, je za trenutek zasršel vanj, nato je planil in ga brez besede obdeloval s pestmi. Jakomin se niti ni branil, 'Tako strašno sem lačen!' je obupano cvilil in si z rokami ščitil glavo, da bi mu udarci ne padali na obraz.

ELIN PELIN:

Na onem svetu

(Nadaljevanje in konec)

»Kdo?«

»Pop Nikolaj iz male cerkvice, ki nam je posojal denar proti visokim obrestim... Sram bi me bilo, če bi ga srečal. Dolžan sem mu bil, pa je umrl, in tudi moj dolg je umrl.«

»Pop Nikolaj je v katraču, dedek.«

»Stoj, ne govoril...«

»Častna beseda!«

»Ampak on je bil, moj Bog, vendar pop — svečenik!...«

»Vseeno... Tu ne štedimo nikogar, vsakomur po njegovih delih. Bil je pop, pa je grešil. Vladika, da je bil vladika, prav tako bi bil v peklu.«

»Ne govori...«

»Tudi on je kaznovan, ded... Vladika je bil, res, pa je bil preveč ponosen na svoje ime, in samo velikaše je imel za ljudi; siromašnih, revnih pa niti pogledal ni, sramoval se jih je, in če jim je dajal miloščino, jim jo je dajal s prezirom, kakor da je gledal, da bi se jih čimprej znebil. Razkošno se je oblačil in preobjedal se je vsak dan, ljudi pa je učil naj bodo vzdržni... Kaj to ni greh?«

Ded Matejko si je z roko otrl čelo in dejal:

»Kaj jaz vem, ali je greh ali ni. Preprosti ljudje smo, ne razumemo tega. — Pusti to, popelji me rajši v krčmo, da pogoltnem malo žganega, kajti v grlu me nekam peče.«

»E, dedek, tukaj nimamo krčme!« je rekel angelček.

»Kako, nimate je?«

»Pri Bogu, nimamo je!«

»Ste pa čudni, a! Kam naj se dene člo-

Jaz in kmečki fant sva zavzeta stala in gledala, komaj sva razumela. Jakomin se nama ni več smilil, iz srca sva mu privoščila. A bala sva se, da njegov cvilež ne prikliče kakoga stražnika. Zgrabila sva uradnička in ga odtrgala od žrtve.

Ta naju je začuden pogledal, kot da ne razume, kaj mu hočeva. Zavedel se je, roke so mu omahnile ob telesu. Spodnja čeljust mu je krčevito zatrepetala, vrgel se je z obrazom na slamnjačo in se razjokal.

Nad tem sem bil še huje prepaden in zavzet. Če bi bil to doživel kadarkoli v normalnem življenju, bi mi brčkone šlo na smeh. A v tistih okoliščinah, v katerih so bila za žalost in veselje posebna merila, me je zgrabilo za srce in me zapeklo v oči. Bili smo tihi, s pogledom na Kleča, ki mu je v ihtenju podrhtevalo telo. Nenadoma se je dvignil in s povešenim pogledom, kot da se sramuje solz, odhitel iz sobe.

(Nadaljevanje na 8. str.)

vek, da bi se spočil, da bi popil kozarček žganja, da bi se pokrepil? Vidiš me, celó z zemlje sem prišel, utrujen sem... Tam nam je pop pripovedoval, da imate v nebesih vsega, kar si srce poželi, zdaj pa... Lepše bi bilo, da sem odšel v peklo. Ali tamkaj imajo krčmo?«

»Tam jo imajo.«

»Popelji me tukaj, prosim te, kaj mi hočejo vse tukajšnje dobróte, če pa nimate niti kapljice žganega! V peklu je resda hudo, toda navajen sem, trpel bom, medtem bo prišel čas, pa bom malo potegnul in odleglo mi bo.«

»Ni mogoče, dedek!«

»Eh!« je zavzdihnil starček, »tote tukaj je ječi podobno! Niti iti ne moreš, kamor bi hotel!«

»Privadil se boš, dedek!« je dejal angelček, da bi ga potolažil.

»Eh, da bi se šele sedaj učil!« je vzdihnil ded Matejko in začel hitro govoriti:

»He, dečko,« je govoril angelčku, »lepo bi bilo, če bi tukaj še krčmo odprli. Takoj ko srečam Gospoda Boga, mu bom rekel naravnost v obraz, da bi bilo prav... Prvo in prvo, dacar menda ne more priti semkaj, vse drugo bo pa lahko!«

»Tukaj ni dacarjev, dedek.«

»Oh, ni jih?«

»Ni jih!«

»O sveta Mamka božja, tukaj bo pa zares lepo!« je od veselja zavpil ded Matejko in potem ko se je prekrizal, nadaljeval:

»E, to mi najbolj ugaja pri vas.«

In odšel je, da bi čimprej našel svojo babo.

Visoška kronika

42.

Dr. Ivan Tavčar

Sicer se na teh prejah pri Debeljakovih ni posebnega pripetilo. Po dolini se ni govorilo o njih in še celo gospod župnik mi nikdar ni omenil besede o njih, ker je bil Jakob Debeljak pobožen mož, ki bi gotovo ne pripuščal nesposodnosti pod svojo streho.

Po Svečnici, ko se je imel pričeti štiri-desetdnevni post, se je morala preja razdreti.

»Danes bomo prejo razdrli,« je omenil Marks pri južini in dogovorili smo se, da je vino moje. Izidor, pripravi mi torej sodček dobrega vina in pri moji plači ga potem v račun postavi, če ti je prav.«

Prav mi je bilo, ker je bila navada, da je takrat, kadar se je preja razdrila, preskrbel ta vino, drugi pa druge potrebščine. Pripravil sem torej sodček dobrega vina; Marks in hlapec sta ga še popoldne spravila k Debeljakovim.

Drugi so prinesli suhega mesa in tudi bele pogače; fantje z Loga so najeli dva godca, in sam Debeljak je zaklal jareta, ker se ni hotel delati grdega.

Tako smo živeli, dasi je šiba božja še vedno visela nad nami.

Cesar je imel vojne na vse strani svojega cesarstva in človeška kri je tekla v poto-

kih po zemljah, ki so nam bile tuje in kjer nismo imeli ničesar iskati. Da pa je mogel voditi vojno, je jemal cesar svete podobe našim cerkvam ter jih izpreminjal v denar. Odnehati ni hotel! In ravno tiste dni je šla govornica po deželi, da nam vzamejo vsakega petindvajsetega moža, češ, gospod Eugenius potrebuje armade.

Ali mi koljemo jareta, mi pečemo pogače in še celo godci nam piškajo, da se moremo sukati v pregrešnem plesu! Koliko pa je bilo let, kar našim gospodinjam ni ostalo drugega, kakor trava za lonec. Prav ima gospod Bog, da nas še vedno tepe!

Komaj se je stemnilo in ravno da smo še imeli čas povečerjati, že so se oglasili godci pri Debeljaku. Moja družina je kar drla k sosedu, ali poprej je bil vsak površno opravil svoj posel, da sem moral sam vse pregledati, ali je dobila živina in drobnica, kar ima dobiti, in če se ni pustilo kaj ognja, da bi nastala nesreča.

K Debeljakovim sem prišel malo pred deseto. Doma je ostala hiša čisto brez človeka. Vsa vrata sem vestno zaklenil, da bi ne prišel tat nad moje blago. Pa bi bil tudi lahko prišel, ker se poslopje ne dá tako zapehāti, da bi se hudobnež ne priplazil vanje, če že hoče krasti tuje imetje.

Tako je tiste dni viselo moje srce na posvetnem imetju, in prvo, kar je imelo pri meni najvišjo ceno, je bilo ime visokega gospodarja. To ime sem obdajal z okvirjem svojega samoljubja, kakor se ob-

da lepa podoba z zlatim okvirjem ter se obesi na prvo mesto v hiši. Kakor Mojzsovo zlato tele je stalo to ime vsak hip pred mano in daritve sem mu prinašal, dokler ni prišel Gospod Jezus, pa je razbil tele in mene, in sicer oba na drobne kosce! Tako sem bil kaznovan, — prvič, ker nisem vedel, da je človek samo smet v božji roki in da je smešno, če ga ni v življenju sama ponižnost, drugič pa nisem vedel, da je naša presveta vera čista in zgolj čista ljubezen: če imaš torej kake dvome, se vedno odloči za ono stran, kamor ti kaže ljubezen, gola in čista ljubezen! Ker vsega tega nisem vedel, me je pohodil gospodar sveta in kakor drobno zrnje me je vrgel v prah na cesto, da so po meni hodili težki vozovi življenja. —

Ko sem pri Debeljakovih vstopil, je bila preja že skoraj prenehala. Trske so sicer še močno gorele v svojih železnih obročih, ali le nekaj predic je še gonilo svoje kolovrate, nekaj takih, katere niso bile najgorše in za katere se ni dosti brigal nespametni moški spol.

Plesali so. Miza je bila obložena kakor pri svatovski pojedini. Vino se je točilo, in temu in onemu je že stopalo v prazno glavo. Čula se je že tista neslana govornica pijanih gorjanskih fantov, iz katere se tako rad napravi pretep.

Marks je bil danes stari Marks: prav tak, kakor tisti dan, ko se je hotel metati z mano in Lukežem. Pri plesu je segal po najgorših in če je vedel, da ima ta ali ona svo-

jega, je posebno dolgo plesal z njo, kar je zbudilo jezo in nevoljo. Govoril čez me-ro veliko, vsem je hotel zapovedovati, in če ga niso hoteli poslušati, je storil vendar to, kar se je zdelo primerno njemu. Kazal je Tajčarja, ki je surov in ošaben, kadar misli, da se ga vse boji.

Po deseti uri je Marks zahteval svoj ples. Ker se je točilo njegovo vino, se mu je ta ples moral dovoliti, ker je bila to stara pravica.

Za plesavko si je izbral Agato, ki je bila danes posebno čedna s svojimi rumenimi kitami in s svojim rdečim licem. Bila mi je tako všeč, da kar očesa nisem mogel odtrgati od nje. Vzel jo je torej Marks ter se postavil z njo. »Sedaj, telički, glejte, kako plešemo mi, ki smo Tajčarji!« je vpil napihnjeno. Od strani je stala domača mladina in krvavih oči ga je gledala, pa se ni upala ničesar odgovoriti, ker je bilo njegovo vino.

Podal je dekletu roko in plesala sta, da kaj takega še nismo videli v tej dolini. Meni sicer to skakanje ni dopadlo, ali dekletom se je žarilo po obrazih, če je Marks Wulfingem med plesom skočil posebno visoko. Skakal je v resnici, kakor bi ga kdo z nožem suval v stegno. Včasih je telo še celo tako zavrtel, da je z nogami silil proti stropu, z glavo pa proti tlom. Ko smo mislili, da bo z njo ravnokar sunil ob zemljo, se je bliskoma obrnil, da je zopet stal na nogah.

(Dalje prihodnjič)

Edinstveni jubilej...

(Nadaljevanje s 4. strani)

izžarevale v ljubezni in modrem oskrbovanju svetega poklica. Še župan g. Koren je izrekel za to priliko najstarejši občanki svoje čestitke in zahvalo gospodarju za lepo ravnanje in oskrbovanje stare matere.

Toplo sonce je prisijalo in tudi hladni vetrič je zavel, pa še dež je porosil na zemljo domačo v dan stoletnega proslavljanja; prav tako so se menjale slike dolgih sto let v življenju Lebnove stare matere! Spomini bredejo iz mladih let, ko je še stala in rasla šentjakobska lipa sredi vasi, šumenje Drave je odmevalo preko minnih polj in dobrih, bistrih potočki so žuboreli iz gozdnatih gorskih višin in dajali edino koristno silo mlinarjem in žagam... V trdi in vendar srečni povezanosti je potekalo medsebojno življenje tedaj... In kako se je za čas življenja mnogo spremenilo! Predice

Materinske proslave

Izpod božjegrobskega zvona

Cisto narahlo so nas povabili k materinski proslavi na Humeč. Pa tudi ni bilo treba posebne propagande, ker je itak iz vseh vasi sodelovala mladina in otroci. To pa je najboljša vabilo za druge. Kajne, da boste prišli gledat, so vabili malčki. Seveda bomo, so odgovarjale mamice in sosedje. Vsi, ki smo šli in udeležba je bila lepa, smo z velikim zanimanjem sledili bogatemu sporedu. Čisto majhni fantki in deklice so se postavili z glasovi in nastopi in zelo dobro so se odrezali. Doraščajoča mladina pa je pokazala, koliko pevskih in drugih talentov se skriva v njej. Kar čudili smo se.

Božje zeljce

(Nadaljevanje s 7. strani)

»To so živci,« sem pretrgal tesnoben molk.

»Tako sem lačen,« se je zopet oglašil Jakomin, kakor da se opravičuje. »Saj bom umrl...«

»Vampež, požeruh!« mu je fant srdito vrgl v obraz. »Svinja!«

Krčmar je zaprl oči, kot da vdano prejema udarce.

In zopet smo bili tihi. Jakomin je še isti dan zaprosil, da so ga premestili v drugo sobo. Čutil je da mu ni več mesta med nami.

Malce nenavadne zgodbe je bilo konec. Bili smo tihi, nihče ni česa pripomnil. Iz zadrege nam je pomagala strežnica, ki je prinesla krožnike in pribor.

Naliv se je medtem unesel. Skozi razklane oblake je posijalo sonce. Ob pogledu na svetle pramene, ki so se obesili na stepe, smo menjali razgovor.

MALI OGLAS

Večja opekarna išče pečarja (Ofensetzer). Stanovanje na razpolago. Naslov pošljite na upravo lista pod št. 21/61.

F.R.C. Möbel

Unsere eigene Erzeugung — Ihr großer Vorteil!

Von der Fabrik direkt zum Käufer
Handwerkliche Tradition und modernste Fabrikation
Anschaffungs erleichterung
Freie Zustellung selbstverständlich

F.R.C.-Möbel in Klagenfurt, Burggasse 14
Villach, Bahnhofstrasse 12
Spittal/Drau, Bahnhofplatz
Obervellach in Mölltal, Hauptplatz
Lind in Drautal Nr. 42

und Kärntens größte ständige Möbelschau in den Sandwirtsälen, Klagenfurt, Kolpinggasse 2 (neben Hotel Sandwirt)

F.R.C.-Möbel sind doch billiger!

FERCHER-REICHMANN & CIE
MÖBELFABRIK — VILLACH

so opešale, trlice so utihnile, pastirci z ovčami so se zgubili in le še redko se zagnaja govodina na prosto pašo! Fantje na vasi nič več ne zapojejo, mlatiči so docela utihnili in le redki funmani še hočejo kaj prepevati! Zato pa so postale ceste mnogo širše in lepše, njihve kmetov tu pa tam obsežnejše in na eni kot drugi danes brni — motor! V domovih in vseh se je slika mnogo spremenila in tudi človek vse drugače pristopa k delu in v družabnost, kjer išče veselja svojemu življenju... Ali je tudi bolj srečen?... to stoletna Lebnova mati ugiba... in... nič ne reče!...

V drugo stoletje: Bog Vas živi, draga mati!

SKOCIJAN

V nedeljo, dne 28. maja t. l., bo kvatni shod v Škocijanu. Po glavni službi božji, ki je ob pol 10. uri dopoldan, pa bo blagoslovitev novega Farnega doma.

Prisrčno vabljeni!

Kaj smo pa v celi proslavi videli oz. zasledili? Da je biti mati zelo visok ideal; da je ime mati, od vseh naslovov najbolj častno, in to zato, ker je polno samih odповіdi. Te žrtve pa poplemenituje kakor vesolje široka ljubezen. Materinski dan pa je bil le majhen dokaz, da se posebno mladina teh dobrot zaveda in hoče biti hvaležna. Pa še nekaj. Ob takih prilikah se šele zavemo velike odgovornosti za našo mladino. Malčki od danes bodo jutri matere in očetje.

Nič ni tako v nevarnosti danes kot družina. Napada jo materializem z vsemi svojimi pomagači. Naj bo to dirka za udobnim življenjem ali drugim uživanjem, ki slabi v mlademu človeku voljo do vzvišenih idealov. Zato smo našemu mladino ljubcu č. g. kaplanu Mihorju iz srca hvaležni za njegov trud, ki ga ima z našo mladino in ji kaže višje, kjer so sicer žrtve, pa tudi bogati sadovi. Prisrčna hvala tudi Homčarjevi hiši za dobrohotno prepustitev prostora.

Iz Št. Janža

Ker je na materinski dan, dne 14. maja bil v Št. Janžu »Rožanski dan«, so naši otroci svojim mamicam pripravili slovesnost na binškošni ponedeljek. Ob lepi udeležbi je farna mladina izvajala prisrčen program. Saj je bilo sodelujočih zares veliko: skoro vsi šolski otroci so v deklaracijah pozdravili svoje starše, vmes pa ni manjkalo tudi petja in prizorov. Kar pohvaliti je treba male umetnike; saj so se nekateri prav dobro postavili. Med pevci pa sta se Tonči in Zdravko, oba študenta gimnazije, s svojim solo-nastopom najbolj odlikovala.

Celotna proslava je bila prirejena kot niz podob iz materinega življenja: kako ona spremlja svoje otroke od zibelke do groba. Poleg veselih trenutkov doživlja vsaka mati tudi dneve trpljenja. Ob živih slikah nam je bilo prikazano življenje matere v srečni družinski skupnosti in v času vojne, ko je očka moral s svojimi si-

Smrt vzornega moža

V sredo 16. maja je vso bližnjo in daljno okolico pretresla žalostna vest, da je za vedno zatisnil oči obče znani in priljubljeni tesarski mojster Ignac Koren, pd. Uhl v Dvoru. Dalj časa je bolehal in iskal pomoči pri zdravnikih in tudi v celovski bolnici. Pa je nenadna smrt naredila konec njegovemu ustvarjanju in življenju.

Pokojni se je rodil 20. decembra 1899 na Suhi pod Libičem. Leta 1924 si je poiskal življenjsko družico in je z njo živel v srečnem zakonu do svoje smrti.

V noči po dnevu farnega žeganja je leta 1928 zogorelo v Šmihelu Šercerjevo gospodarsko poslopje. Tedanji Šercer je iskal večjega, zanesljivega tesarskega mojstra, ki bi mu čimprej postavil nov hlev.

V zvezi s tem delom je postal rajni Ignac Koren tesarski mojster in občinski odbor ga je na Obrtni zbornici toplo priporočal. Kmalu je sposoben in delavni mož ne samo radi svoje strokovne sposobnosti, temveč tudi radi svoje poštenosti postal daleč naokrog znan tesarski podjetnik, ki je komaj utegnil izvrševati vsa naročena dela. V gotovih obdobjih je imel 25 do 30 delavcev v svojem podjetju. Na svojem domu v

Mestno gledališče

Petek 26. 5.: Der Lügner (premiera). — Sobota 27. 5.: Tristan und Isolde, opera. — Nedelja 28. 5. ob 15.00 uri: Wiener Blut (zadnja popoldanska predstava). — Sreda 31. 5.: Tristan und Isolde, opera. — Četrtek, 1. 6.: Der Lügner, veseloigra. — Petek 2. 6. Die Falle. — Sobota 3. 6.: Wiener Blut, opereta. — Nedelja 4. 6.: Der Lügner.

KOMORNI ODER

Sobota 27., nedelja 28. 5. (zadnjič): Eine etwas sonderbare Dame, komedija. — Začetek ob 19.30 uri, razen kadar ni v sporedu naveden drugačen čas.

Filmi

Borovlje. — Sobota, 27. 5.: Bezaubernde Arabella (IVa). — Veseloigra o hčerki obubožane nemške plemiške rodbine, ki gre v Anglijo, da bi si tam pridobila bogatega moža. — Nedelja, 28. 5.: Fähr nach Hongkong (IV). — Pustolovska zgodba o nemškem beguncu na morju. — Torek, 30. 5.: Die gelbe Hölle vom Kwai (IV). — Vojni film. Angleški vojni ujetniki na Japonskem se rešijo iz oblasti japonskega taboriščnega komandanta tik pred koncem druge svetovne vojne.

Miklavčev. — Nedelja, 28. 5.: Einmal noch die Heimat seh'n (III). — Domovinski film. Nekega lovca po krivem obtožijo, da je ustrelil svojega tekmeča, zato ubeži v Afriko, pozneje pride resnica na dan in on se lahko vrne domov.

Pilberk. — Sobota in nedelja, 27. in 28. 5.: Herrin der Welt I. Teil (IVa). — Borba mednarodne policije proti tajni organizaciji, ki hoče znanstvenike prodati na Vzhod. Pustolovski film. Radi brutalnih scen s premislekom. — Torek in sredo, 30. in 31. 5.: Treffpunkt Salon Parisi (IVb). — Tragičen špionažni film, ki se odigrava v začetku druge svetovne vojne v Berlinu, radi nemoralnih scen z resnim premislekom.

Sinča ves. — Nedelja, 28. 5.: Waldwinter (IV). — Sreda, 31. 5.: Die Unbezähmbaren (IVa). — Četrtek, 1. 6.: Freddy unter fremden Sternen (III). — Zabavni film, ki se odigrava v Kanadi. Slaba vsebina z nekaj dobrimi posnetki iz Kanade.

St. Jakob v Rožu. — Sobota, 27. 5.: Operation Amsterdam (IVa). — Napet pustolovski film o akciji angleške tajne službe za časa nemškega vpadu v Holandijo. — Nedelja, 28. 5.: Zwei Matrosen auf der Alm (III). — Veseloigra s plitvo vsebino. — Sreda, 31. 5.: Begierde treibt den Mann (IVb). — Dramatičen film z nemoralno vsebino, dolgočasen in neokusen, ki ga je treba odklanjati. — Četrtek, 1. 6.: Oh du mein Österreich (III).

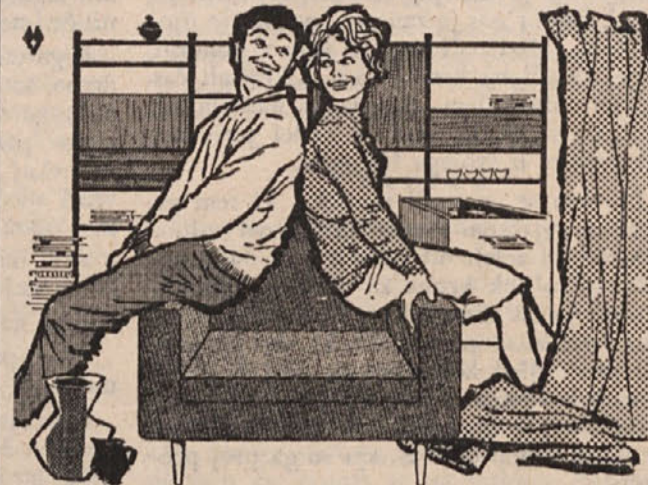
novi v bojni metez in od tam se je vrnil le en sam sinko. S petjem je spremljal te slike moški zbor, vmesno razlago pa je čitala ena izmed domačih študentk.

Ob koncu so še dekleta prav lepo prikazale dva igrska prizora iz življenja naših mater, nakar smo se razšli polni lepih čustev in spominov na lastne matere.

Dvoru si je postavil tudi žago. Ni zlahka vasi v Podjuni, kjer bi g. Koren v svojem življenju ne bil prevzel kakega dela in povsod v splošno zadovoljstvo. Bil je tudi poseben strokovnjak za stolpna dela. Količko zvonov je Korenovo tesarsko podjetje po naših farah potegnilo v stolpe, da sedaj pojevo v božjo čast! Kot strokovno neoporečnega podjetnika je Korena vsa okolica tudi radi njegove značajnosti globoko spoštovala. Narava mu ni dala s seboj v življenje samo izborne umske sposobnosti, temveč tudi izredno telesno kvalifikacijo: bil je namreč silno močan in koščen mož, ki je kot delavec-težak vedno tudi sam krepko prijel za delo in bil s tem svojim delavcem živ zglod.

V narodnem oziru je ostal vedno tesno povezan s svojim ljudstvom. Ljubil je svoj narod in svoj materni jezik in se nikdar ni pomišljal v zasebnem in javnem življenju braniti njegove pravice. Kakor je znal vihreti sekiro na stehi, nič manj zanesljivo in dosledno mu ni tekla tudi beseda pri občinskih sejah ali podobnih prilikah, kadar je bilo treba odločnega nastopa v obrambo naših narodnih pravic.

STADLER Möbel

Wenn Sie umziehen...

Weil der Umzug Geld kostet, reservieren Sie im neuen Heim manchen Platz für neue Möbel, wo vorerst noch ein alter Schrank stehen muß. Aber lehrt nicht die Erfahrung, daß das Neue zu lange auf sich warten läßt? Warum lassen Sie in die neue Wohnung nicht gleichzeitig auch neue, bequemere Behaglichkeit einziehen. Unsere günstigen Preise und langfristigen Zahlungsverbindungen helfen Ihnen dabei.

- Unsere beste Reklame ist die ständig steigende Zahl zufriedener Kunden.
- Die Auswahl ist unübertroffen.
- Wir führen nach wie vor das günstigste Volks-Schlafzimmer.
- Besichtigen Sie unsere neue Teppich- und Vorhangstoffe-Abteilung.
- Beratung durch unsere Architekten und Zustellung mit eigenen Möbelautos kostenlos.
- Kreditgewährung zinsfrei durch Eigenfinanzierung und SW-Kredit bis 30 Monate.

Diese Vorteile bietet Ihnen Ihr

Haus der guten Möbel

KLAGENFURT, Theatergasse 4 . Tel. 50-24, 52-62

Bistrica v Rožu. — Sobota, 27. 5.: Züricher Verlobung (IV+). — Veseloigra. — Nedelja, 28. 5.: Bis daß das Geld euch scheidet (IVa). — Dramatičen film. Denar skvari karakter družinskega očeta in s

tem privede sebe in svojo družino do propada. — Sreda, 31. 5.: Terror in Texas (II). — Film iz divjega zapada. — Četrtek, 1. 6.: Pat und Patachon als Mädchenräuber (III).

V svojem srcu je bil pokojni Ignac Koren globoko veren in zvest sin svete Cerkve. Kot cerkveni ključar je več desetletij služil domači cerkvi in dušnim pastirjem stal z nasveti in dejanji ob strani. Podjuna je s smrtjo tega moža izgubila globokovernega katoličana, izkušnega stavbenika in zavrednega Slovenca.

V petek, 19. maja so pokojnika nepregledne množice pospremile od hiše žalosti na šmihelsko pokopališče. Vse fare in vasi Podjune so bile zastopane pri pogrebu tega pravičnega.

Trije duhovniki so rajnega spremljali na njegovi zadnji poti. Domači dušni pastir se je ob grobu pokojnemu zahvalil za njegovo neutrudljivo in nesebično delovanje. Poudaril je, da je dostikrat po latinskem izreku »nomen est omen« ime znak, simbol tega, kar se za imenom skriva. In to je veljalo še posebno za Korenovo življenje. Zakoreninjen je bil celo svoje življenje v svojem poklicu, v svojem narodu, v sveti Cerkvi in v svojem Bogu Stvarniku. Tako je vsem v zgled izvršil svoje življenjsko poslanstvo.

V imenu občinskega odbora se je poslovil od pokojnika sam g. župan Šimen Vošank. V prisrčno prijateljskih besedah je podčrtal pokojnikove zasluge za javno življenje.

Širši moški pevski zbor, ojačen od pevcev sosednih župnij, je zapel ob grobu pretresljive žalostinke.

Rajni Ignac Koren pa naj počiva v miru in Bog mu bodi plačnik za vsa njegova dobra dejanja, katerih je bilo njegovo življenje bogato!